Sfântul Varlaam al Moldovei

Răspunsul împotriva Catehismului calvin

Adaptare a textului de
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

Teologie pentru azi
București
2010

Textul pe care l-am adaptat e conform ediției: Varlaam, *Opere. Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc*, ed. critică, studiu filologic și studiu lingvistic de Mirela Teodorescu, Ed. Minerva, București, 1984, p. 183-230.

Cartea
care se cheamă:
Răspunsul împotriva
Catehismului calvin
a fost
făcută de
Părintele Varlaam,
Mitropolitul Sucevei
și
Arhiepiscopul Țării Moldovei.

Ea a fost tipărită
la anul 7153
de la facerea lumii,
adică
în anul mântuirii
1645.

Să nu se laude nimeni cu *buna credință*,
Dacă nu are lucruri bune făcute cu multă chibzuință.

Predoslovie[1]

†

Varlaam,
cu mila lui Dumnezeu
mitropolitul Sucevei și
Arhiepiscopul Țării Moldovei,
către creștinii din Ardeal

Credincioși drept-măritori și adevărați fii ai Sfintei noastre Biserici apostolice, iubiți creștini și de un neam românesc cu noi, tuturor celor care se află în părțile Ardealului, care „sunteți cu noi într-o credință, prin dreptatea Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, har vouă și pacea să se înmulțească întru cunoașterea...Domnului nostru Iisus Hristos" [2 Petr. 1, 1]!

Iar de la smerenia noastră, ca pentru niște fii iubiți întru Hristos, binecuvântare, rugăciune și iertare și de la veșnicul Dumnezeu iertare de toate păcatele.

Căci gândindu-mă eu la demnitatea pastorală, care mi-a fost dată de la Dumnezeu și aducându-mi aminte și de cuvintele vasului celui ales, ale Fericitului Pavel [Apostolul], care împreună cu episcopii efesenilor, ne poruncește nouă, tuturor, și ne spune: „Luați aminte la voi înșivă și la toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, [pentru] ca să pașteți Biserica lui Dumnezeu, pe care a răscumpărat-o cu sângele Său" [F. Ap. 20, 28]; așadar aducându-mi aminte de datoria cea mare pe care o am, aceea ca să mă lupt și să propovăduiesc, să întăresc Sfânta Evanghelie și poruncile și Tainele Bisericii noastre, care sunt date de către Scriptura cea de Duhul Sfânt insuflată, [primită] de la propovăduitorii lui Dumnezeu, de la Fericiții Apostoli și de la cei luminați de Duhul Sfânt, de la cinstiții și Sfinții noștri Părinți și învățătorii întregii lumi, care s-au făcut împreună cu Duhul Sfânt și s-au dat la cele 7 Sinoade [ecumenice], după credincioasa și sufleteasca obișnuință a

[1] Introducere, prefață.

Bisericii noastre celei apostolice; aducându-mi aminte dar de datoria mea cea mare, mă nevoiesc, mă ostenesc, după cum numai Dumnezeu cunoaște, cu toată puterea mea și cu toată osârdia lucrez, cu toată neputința mea cea omenească, ca să cresc și să adaug la talantul care mi s-a dat.

Pentru ca măcar pe vreun păcătos și care s-a îndepărtat de la turma lui Dumnezeu să îl întorc înapoi, pentru ca să se învrednicească să se spovedească și să primească iertare, petrecând întru poruncile cele drept-măritoare ale Bisericii noastre, care sunt date din bătrâni, din cele dintâi și dintru început.

Și pe acestea trebuie să le întăresc, pentru ca nu cumva să fie sfătuit vreunul și amăgit de vicleșugul șarpelui, adică al ereticilor, și prin acesta să cadă și să se îndepărteze de cea mângâiată și plină de pace și fericită cetate, care este Biserica noastră cea drept-măritoare.

Căci pentru lucrul acesta mi se va acoperi mulțimea păcatelor mele, după cum scrie Iacov, întru epistola sa sobornicească, adeverind acest lucru și spunând:

„Fraților, dacă va fi înșelat vreunul dintre voi și-l va întoarce cineva, să știe că cel care întoarce pe păcătos din calea lui cea rătăcită își scoate sufletul din moarte și își acoperă mulțimea păcatelor" [Iac. 5, 19-20].

Pentru aceea, iubiții mei fii, întâmplându-se să fiu în părțile Țării Românești, plecat pentru treburile domniei și ale poporului, în Târgoviște, [și întâlnindu-mă] cu cei mai de frunte și mai de-a dreptul vorbind, mai degrabă cu un oarecare boier cinstit și cu multă elocvență, plin de toată vrednicia și de profunzimea înțelegerii, credincios drept-măritor, al doilea logotet/administrator și fratele Doamnei bunului credincios și luminatului Domn, cu mila lui Dumnezeu, Matei Voievod, Domnul Țării Românești, [am vorbit] cu domnul Udriște Năsturel, care, ca un iubitor de învățătură și ca un cercetător al dreptei credințe, alături de alte cărți pe care mi le-a arătat, mi-a adus și o mică cărțulie, care a fost tipărită în limba noastră românească.

Și dacă am citit-o pe aceasta, pe cea care poartă titlul: *Catehism creștinesc*, am văzut că este plină de otravă, de moarte sufletească[2], de care lucru, iubiții mei fii, mărturisesc din toată inima înaintea lui Dumnezeu, că [din cauza ei] mare grijă și multă durere a cuprins sufletul și inima mea.

---

[2] De erezii.

Și pentru aceasta am chemat îndată și am strâns sobor/sinod din amândouă părțile [românești], atât din Țara Românească, cât și din Țara Moldovei.

Fiindcă prin aceasta[3] ei au dorit să clatine inima voastră, care-i întărită și înrădăcinată pe temelia cea bună și tare a Bisericii noastre drept-măritoare.

Căci dacă m-am gândit și am cugetat la cele scrise în ea, mi-am dat seama că prin minciuni și amăgiri, autorii ei au încercat să ispitească în tot felul, pentru ca, de va găsi pe cineva neștiutor și simplu, să-l sperie cu mărturii din Sfânta Scriptură, însă pe care ei le tălmăcesc în mod rău și spre propria lor pierzare.

Din acest motiv am socotit, că am o datorie mare [față de mântuirea voastră] și că trebuie să arăt minciuna și reaua tâlcuire a lor, a acestora care tălmăcesc în mod rău și strâmbă [adevărurile] Scripturii celei Sfinte.

Și prin aceasta nu presupun că vă spun *lucruri noi* creștinătății voastre ortodoxe. Pentru că știu foarte bine și sunt încredințat că ați rămas întru credința voastră dintru început și că niciunul dintre voi nu ați acceptat cărți eretice și învățătura și credința lor întru nimic le socotiți.

Ci vă scriu acestea tocmai pentru ca să arăt *întunericul* și *neînțelegerea* acestora referitoare la Sfânta Scriptură, pe care o tălmăcesc așa după cum vor.

Iar despre acest lucru Sfântul [Apostol] Petru mărturisește și spune următoarele: „Aceasta trebuie să știți [în primul rând], că toată profeția cărților, adică tălmăcirea Sfintei Scripturi, nu se face după cum spune fiecare” [II Petr. 1, 21].

Pentru aceea spun, că lepădarea tălmăcirii celei rele a acelora, nu o fac după *mintea mea* sau *a altora*, ci după tâlmăcirea Sfinților și de Duhul Sfânt luminați Părinți, care, după Tradiția cea scrisă și nescrisă a Dumnezeieștilor Apostoli ai Bisericii noastre Ortodoxe, au tălmăcit și, fără prihană, ni le-au transmis-o nouă.

Și pe acestea în minte să le păstrăm, cu gura să le mărturisim și din inimă să le propovăduim, pentru ca să îi vădim pe eretici și să arătăm tăria credinței a dreptmăritorilor creștini.

Pentru aceea, fiii mei iubiți întru Hristos, am scris împotriva acestui *nou catehism*, prin care, cei din afara dreptei-cinstiri, au nădăjduit să vă înfricoșeze cu mărturiile Scripturii Sfinte și să vă înșele cu credința lor eretică, rătăcită.

---

[3] Prin această scriere eretică, prin *Catehismul calvin*.

Și am scris acestea, în primul rând, pentru ca să le stați împotrivă în vreme de nevoie și, în al doilea rând, pentru ca să vă întăriți în învățăturile ortodoxe, ca niște stâlpi tari și neclintiți, după cum îi învăța Fericitul Pavel pe galateni și le spunea: „sunt unii care vă tulbură pe voi și vor să strâmbe/să modifice bunăvestirea lui Hristos.

De aceea și eu vă spun, că dacă Înger din cer vă va vesti vouă în alt chip de cum v-am vestit eu vouă, anatema să fie!

După cum am spus și iarăși vă spun: dacă cineva vă va vesti vouă într-alt chip de cum ați primit, anatema să fie!” [Gal. 1, 7-9].

Din această cauză, fiii mei, ținând cont de acest greu blestem al Fericitului Pavel, vă atenționez vizavi de cei care doresc să vă îndepărteze și să vă întoarcă din Evanghelia lui Hristos și din învățăturile cele drept-măritoare ale Bisericii noastre și care, prin învățăturile lor cele ucigătoare de suflete, doresc să vă afunde în erezia lor cea rea.

Oricine ar fi acela, care vă învață o altă credință, chiar dacă ar fi Înger din cer, să nu îl credeți, ci să îi spuneți: *Anatema!* Și să vă lepădați și să vă îndepărtați de unul ca acesta!

Pentru că cele pe care le-am luat de la moșii și strămoșii noștri sunt întărite de către Sfânta Evanghelie a lui Hristos, fundamentate de Proroci și de Apostoli și mărturisite de către Sinoadele luminate de Duhul Sfânt ale Sfinților Părinți.

De aceea vă spun, fiii mei, că se cuvine, ca din tot sufletul să le ținem [pe acestea] și cu glas mare să le mărturisim și de va fi nevoie, ne spune Hristos, [să le păzim] până la sânge.

Pentru că acestea ne îmbărbătează și ne învață [Domnul]: „Nu vă temeți de cei care ucid trupul, căci cufletul nu pot să îl ucidă” [Mt. 10, 28].

Pentru că cele ale lumii de aici sunt *trecătoare*, iar binele veșniciei, pe care vor să îl dobândească cei care viețuiesc/trăiesc în credință, este de-a pururea netrecător în vecii vecilor.

Și atâta sunt de mari și de desăvârșite [lucrurile Împărăției lui Dumnezeu], încât cel care s-a suit până în al 3-lea cer, Fericitul Pavel, spune despre ele, că *ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului n-au intrat acelea, pe care [Dumnezeu] le-a pregătit celor care Îl iubesc pe El* [I Cor. 2, 9].

Pentru aceasta, fiii mei iubiți întru Hristos, să murim în credința cea dreaptă întru Hristos, pentru ca să fim vii întru El.

Și să ne aducem aminte de Marele Proroc Moise, cum a urât cinstea și mărirea împărăției Egiptului, dimpreună cu

bogățiile și averile lui, socotind mai bine să sufere răul, dimpreună cu frații de un neam și de o credință cu el, decât să aibe altă cinste și mărire.

Căci de vom răbda toate greutățile și nevoile pentru credința cea adevărată și de ne vom sfârși[4] într-însa cu pocăință, vom zice și noi împreună cu Fericitul Pavel:

„Cu bună nevoință m-am nevoit, viața mi-am săvârșit, credința am păzit/am ținut, de-acum mi s-a pus deoparte cununa dreptății, pe care Domnul mi-o va da în ziua aceea,[El], Dreptul Judecător" [II Tim. 4, 7-8].

Pe aceasta și voi o veți dobândi pentru credința dreptmăritoare a moșilor și a strămoșilor voștri, care, ca și ei, țineți învățăturile cele vechi ale celor șapte Sinoade, Sfinte și a toată lumea.

Căci aceste [7 Sinoade ecumenice] au luat [credința] de la Apostoli și ne-au dat-o nouă.

Și de aceea zic, că această cunună de la Dumnezeu, care unește *slava* și *fericirea* vieții veșnice, o vor primi toți credincioșii de la Iisus Hristos, Domnul nostru, a Căruia este slava și puterea și slujba și închinăciunea, împreună cu Părintele [Său Cel Preasfânt] și cu Duhul Sfânt, [Mângâietorul nostru], acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

[4] De vom adormi, de vom muri în credință.

Otveatnic / Răspunsul [nostru]

Cartea care se cheamă *„Catehism”*

Care [s-a făcut] cu voia și cu porunca domnului creștin Gheorghe Racoți/Racodți [Ракодцн]*, craiul Ardealului, domnul părților Țării Ungurești și al secuilor, care s-a întors*[5] *de pe limba diecilor, din slovonă pe limba românească, la sfatul și cu îndemnul și pe cheltuiala domnului Ciulai Gheorghe, păstorul sufletesc al curții măriei sale.*

Cu scrierea s-a ostenit preotul Gheorghe de Sec. Și a fost redactată în cetatea Belgrad/Alba Iulia și s-a tipărit în satul Prisac. Meșterul care a tipărit-o a fost preotul Dobrea din Țara Românească.

Și s-a început [tipărirea] în luna lui iulie, în 5 zile și s-a finalizat în luna iulie, în 25 de zile, în anul 7150 de la facerea lumii și în anul mântuirii 1640.

Și această cărțulie a ajuns și la noi, la românii din Țara Moldovei și din Țara Românească. Și citind-o, am aflat în ea poruncile dumnezeiești cele vechi, cât și pe cele noi, ale Dulcelui Domn Hristos și pe cele ale Sfinților Apostoli.

Și am găsit aici, mai întâi, *Cuvântul către cititori* și ceea ce s-a spus de către Domnul Hristos: „Cercetați Scriptura, pentru că vi se pare că întru ea veți avea viața de veci” [In. 5, 39]

Răspuns: De vreme ce avem de la Hristos această poruncă, ca să ispitim, adică să cercăm/să cercetăm Scriptura, însă nu așa, oricum, să înțelegem cuvântul Sfintei Scripturi, ci să cercetăm cu dinadinsul și să socotim, aducându-ne aminte și de cuvântul înțeleptului [Iisus Sirah], care grăiește: „înaintea omului[6] este *viața* și *moartea*” [Înțel. lui Iis. Sir. 15,17], pentru aceasta nu trebuie să alegem *moartea* în locul *vieții*.

Și de aceea și noi am socotit/ am gândit și am cercetat, nu doar împreună cu unul sau doi inși, ci în adunare și în sinod,

---

[5] Care s-a tradus.

[6] În LXX e la plural: ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος.

după cum ne învață și înțeleptul, atunci când spune: „Mântuirea este în sfatul multora”.

Așa și noi, cu toții, am socotit, fără nicio presupunere și fără pizmă, cu frica lui Dumnezeu și [având de partea noastră] dreptatea Sfintei Scripturi, înaintea lui Dumnezeu, știutorul inimilor [tuturor].

Și adeverim acum faptul, că nu am adăugat și nici nu am scăzut nimic din poruncile lui Dumnezeu și din legea lui Hristos și din cea a Sfinților Apostoli.

Iar în [același] *Cuvânt către cititori* am găsit cuvântul lui Hristos, care ne spune: „Aceasta este *viața de veci*: să Te cunoască pe Tine, Unul, Dumnezeu și pe Cel pe Care L-ai trimis, pe Iisus Hristos” [In. 17, 3]

Răspuns: Și acest cuvânt [al Său ne spune], că viața de veci este numai din/prin cunoașterea adevărată a lui Dumnezeu și a Fiului Său Cel Sfânt.

Însă cum va putea cunoaște *cel văzut* pe *Cel nevăzut*, adică cum va putea să Îl cunoască omul pe Dumnezeu?

– Aici trebuie să știi că nimeni, niciodată, nu L-a văzut, nu L-a cunoscut pe Dumnezeu, după cum ne spune Ioan, când zice: „Pe Dumnezeu nimeni, niciodată, nu L-a văzut” [In. 1, 18].

– Dar care este cunoștința/cunoașterea aceasta, pe care doar Hristos ne-o arată/ne-o descoperă?

– Să știi că această cunoaștere, cu care se cuvine să cunoască omul pe Dumnezeu nu este altceva, decât numai aceste trei lucruri, pe care Apostolul Pavel le scrie corintenilor, că prin ele vor moșteni[7] viața de veci: *primul*: credința cea dreaptă; *al doilea*: nădejdea; și *al treilea*: iubirea pentru Dumnezeu și pentru aproapele nostru [I Cor. 13, 13].

[Căci] acela Îl cunoaște pe Dumnezeu, care crede drept întru Dumnezeirea cea în trei persoane[8] și într-o singură ființă, la fel și acela care are nădejde numai întru mărturia Lui, că are să îl mântuiască și să îi dăruiască viața de veci.

Și, de asemenea, îl iubește pe Dumnezeu acela, care are iubire pentru slava Lui și către aproapele [său].

Iar *iubitorul de Dumnezeu* e cel care lucrează oricare dintre poruncile Lui și cel care îl iubește pe aproapele său e cel care arată lucrurile milosteniei și ale facerii de bine către el.

---

[7] În original era *a ocina*, care înseamnă *a moșteni*, *a dobândi* ceva anume, pentru că *ocină* înseamnă *moștenire*, *proprietate*. E vorba de un cuvânt de proveniență slavonă.

[8] În original: „întru Svinția Lui în trei feațe”. Însă *față*, în limba română veche, însemna *persoană*.

Căci credința fără de lucrare este moartă, după cum spune Sfântul Iacov: „Credința care n-are lucru este moartă în ea însăși” [Iac. 2, 26]. Și iarăși: „Vrei să cunoști, o, omule deșert, că credința fără de lucru este moartă” [Iac. 2, 20], „după cum și trupul e mort fără suflet?” [Iac. 2, 26].

Acest [lucru] și Pavel Apostolul îl scrie: „credința cu iubirea se ajută” [Gal. 5, 6][9]. Și iubirea arată lucrul făcut din milă și ajutorul [acordat cuiva], după cum spune tot Sfântul Pavel: „unul altuia purtați-vă greutățile [vieții] și așa veți împlini legea lui Hristos” [Gal. 6, 2].

Iar credința este *temei* și *început* al tuturor faptelor celor bune și mântuitoare, după cum ne arată tot Dumnezeiescul Iacov Apostolul, atunci când spune:

„Avraam, părintele nostru, oare nu din lucru s-a îndreptat, [atunci când] l-a înălțat pe Isaac, fiul său, spre junghiere? Deci vezi că credința ajuta lucrurilor lui și din lucrul credinței s-a desăvârșit” [Iac. 2, 21-22].

Așa au făcut toți Sfinții, și în Legea Veche, cât și în cea Nouă: prin credință au lucrat lui Dumnezeu [fapte bune], după cum spune Sfântul Pavel către evrei, atunci când zice:

„Cu credința au biruit împărați, au făcut dreptate, au dobândit făgăduința, au astupat gurile leilor, au stins para focului...

Unii au fost uciși, alții au fost pedepsiți cu ocări și cu răni, încă și în legături și în temnițe [au fost], cu pietre au fost uciși, au fost sfărâmați [prin chinuiri cumplite], au murit uciși de sabie.

Au petrecut în cojoace și în piei de capră, [fiind] lipsiți, scârbiți, amărâți, [ei, de care] nu era destoinică/vrednică lumea, ostenindu-se în pustii, prin munți și prin peșteri și prin prăpăstiile pământului” [Evr. 11, 33-34, 36-38].

Căci aceștia toți, atât Prorocii cât și Apostolii, și la fel și Mucenicii au răbdat toate acestea nu din alt motiv, ci numai pentru credința în care au crezut, aceea că vor avea [răs]plată mare în ceruri.

După cum spune tot Sfântul Pavel, că „n-aveam aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe cea care va să vină” [Evr. 13, 14].

Iar cuvântul pe care ni l-a spus Hristos acesta este: „Aceasta este viața de veci: să Te cunoască pe Tine, adevăratul

[9] În GNT: πίστις δι᾽ ἀγάπης ἐνεργουμένη = credință lucrătoare prin iubire.

Dumnezeu și pe Cel pe care L-ai trimis, pe Iisus Hristos". [In. 17, 3].

Și ne-a spus acestea, nu pentru ca să așteptăm viața de veci numai pentru credința noastră, fără de niciun lucru, ci Domnul Hristos a vrut să ne arate aici firea Sa cea dumnezeiască și faptul că e deoființă cu Părintele Său. Pentru că viața de veci [se câștigă], dacă avem cugetul nostru la unul, adevăratul Dumnezeu, Care este în trei fețe/persoane.

Și acest lucru poate fi înțeles de către oricine, că numai dacă avem mintea/cugetul nostru la Cele trei persoane avem viața de veci.

Fiindcă cel care va crede și Îl va cunoaște pe Părintele/pe Tatăl, la fel [Îi va cunoaște și] pe Fiul și pe Sfântul Duh.

Iar dacă nu va cunoaște și nu va crede în Dumnezeu, cu adevărat, [atunci nu va afirma că] Părintele/ Tatăl e deoființă cu Fiul și acela nu va avea viața de veci, aidoma ereticului Macedonie.

Capitolul 1 din Catehism

Cuprinsul și părțile învățăturii despre credința creștină, cu întrebări și răspunsuri din Sfânta Scriptură

– Ce veslie și mângâiere ai tu, omule, în viața și după moartea ta?

– Aceasta, că și trupul și sufletul meu, chiar dacă sunt viu sau mort, sunt ale Domnului și al Dumnezeiescului meu apărător, ale lui Iisus Hristos, Care m-a răscumpărat din toată puterea diavolului și acum așa mă ține și mă păzește, fiindu-mi toate spre mântuire. După cum spune și Sfântul Apostol Pavel: Vii sau morți, ai Domnului suntem" [Rom. 14, 8].

Răspunsul soborului celor două țări [românești]

În tot acest capitol [citat], Apostolul Pavel pune *lege* peste romani și, împreună cu ei, peste toți credincioșii.

În primul rând: *pacea*. Să petreacă și înțelepții și cei simplii în pace, fără scârbă/fără supărări. Adică supărările produse de cei simpli și necărturari, cei înțelepți și cărturari trebuie să le îndrepteze și să gonească/să alunge vrajba dintre ei.

În al doilea rând: toate câte vor face să nu fie arătate în mod fariseic, ci să se facă întru slava lui Dumnezeu. Căci, spune el: „toate câte veți face întru slava lui Dumnezeu să le faceți" [I Cor. 10, 31].

În al treilea rând: să nu se osândească unul pe altul, adică să nu osândească cel care mănîncă pe cel care postește sau cel care postește pe cel care mănâncă.

Și spune că și acela, care mulțumind lui Dumnezeu, mănâncă, nu se cade să fie osândit. La fel, și cel care postește pentru Dumnzeu nu face rău, după cum spune același Apostol:

„Cel ce mănâncă lui Dumnezeu mănâncă și, la fel, cel ce nu mănâncă, lui Dumnezeu nu mănâncă și mulțumește lui Dumnezeu" [Rom. 14, 6].

Căci nimeni dintre noi nu este viu de la sine, fără numai de la Dumnezeu și iarăși nimeni nu moare fără voia lui Dumnezeu.

De aceea, pentru că suntem vii lui Dumnezeu se cade să Îi mulțumim. Și iarăși, toți câți murim, murim din porunca lui Dumnezeu.

Însă, pentru ce se cade să Îi aducem laudă și să-I mulțumim? Și Apostolul ne spune aceasta: pentru că suntem făptura lui Dumnezeu și suntem datori să Îi mulțumim și pentru moartea noastră.

Căci pentru aceasta S-a întrupat Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, al Părintelui [nostru], a murit, a fost îngropat și a înviat a treia zi din morți, pentru ca să biruiască împreună cu viii și morții.

Cum scrie și Sfântul Pavel și zice: „Îndrăznim și cu bună voie dorim, mai degrabă să ne ducem din trup și să mergem către Dumnezeu” [II Cor. 5, 8].

Pentru aceea, cu drag și cu cinste să ne nevoim, ca ori de umblăm [în această viață], ori de ne ducem [de aici], să facem voia Domnului nostru.

Fiindcă moartea e de trei feluri în om.

Întâia moarte e *cea de bună voie*, a omului viu, care prin păcatele sale își omoară credința lui cea vie, pe care o are din Sfântul Botez. De aceea, acela se cheamă *om mort*, cum spune Sfântul Pavel către efeseni: „Și voi, fiind morți prin greșelile și păcatele voastre întru care umblați oarecând” [Efes. 2, 1-2].

A doua moarte este *cea din fire*, care împarte/separă *trupul* de *suflet*.

A treia moarte este *cea veșnică*, când omul moare fără pocăință și se duce în muncile cele veșnice.

Iar Apostolul aici numai despre *moartea cea din fire* grăiește, căci noi, oamenii, atâta timp cât suntem vii, putem prin credința cea vie și lucrătoare să facem lucrurile cele iubite de Dumnezeu și întru Dumnezeu să viețuim.

Iar dacă vom muri pocăindu-ne și fiind spovediți și având credință vie, atunci lui Dumnezeu murim. Cum același Apostol spune: „Știm că nouă, tuturor, se cade să ne arătăm înaintea judecății lui Hristos, ca să ia fiecare cele pe care le-a lucrat în trup: ori bine, ori rău” [II Cor. 5, 10].

De aceea caută și te deșteaptă acum și vezi pe cele pe care Sfântul Pavel ți le-a spus mai înainte: [e nevoie] de credință vie și lucrătoare, pe care ai lucrat-o în trup, ne spune el, cu osteneală și nevoința trupului și nu așa, de ești viu sau ești mort ești *al lui Dumnezeu*, ca și când L-am *obliga* pe El.

Capitolul al 4-lea din Catehism

În al 4-lea capitol al acestei cărțulii găsim următoarele întrebări și răspunsuri:

– Ce dorește de la noi legea lui Dumnezeu?

– Și ne-a învățat pe noi Domnul nostru Hristos și ne-a spus așa: „Iubește pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta și cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău și cu toată puterea ta. Aceasta-i prima și ea mai mare poruncă.

Și a doua este aceasta: iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți. În aceste două porunci se ține toată Legea și Prorocii"[Mt. 22, 37-40].

După aceea, în al 5-lea capitol se pune întrebarea:

Însă putem să le ținem pe toate acestea în integralitatea lor?

Răspunsul: *Ba nicidecum, pentru că din fire suntem aplecători spre urâciune în fața Domnului nostru și a aproapelui nostru, după cum spune Apostolul Pavel: „Din fire eram fiii mâniei" [Efes. 2, 3].*

Răspunsul soborului celor două țări [românești]

Și privim aici și ne mirăm, cum cu cheia înțelesului Sfintei Scripturi se încuie Împărăția Cerurilor înaintea oamenilor! Așa după cum spune Însuși Domnul Hristos:

„Amar vouă, legiuitorilor, care luați cheia înțelesului și voi înșivă nu intrați și nici pe cei care vor să intre nu îi lăsați" [Lc. 11, 52].

Aici răspundem tot din poslania/scrisoarea Fericitului Pavel, care le spune efesenilor următoarele: cu adevărat, am fost *fiii mâniei*.

Însă când am fost? Atunci când eram în păcatele strămoșilor [noștri].

Și cum? Când am fost în poftele cele trupești și în fărădelegi, atunci am fost fiii mâniei și ai urgiei.

Iar Domnul Dumnezeu, pentru a Lui mare milă și dragoste, ne-a născut prin Sfântul Botez și ne-a făcut din fiii

mâniei *fiii lui Dumnezeu*. Așadar nu suntem ca *alții*, spune Sfântul Pavel, adică precum *necredincioșii* și *păgânii*.

Și de aceea observă, că păgânilor și necredincioșilor care sunt nebotezați li se spune: *fiii mâniei*.

Pentru aceasta, dacă nu au înțeles această *Epistolă către Efeseni*, să auzim ce spune cea *către Corinteni*, unde se spune așa: „Pentru că feciorii voștri erau *necurați*, iar acum sunt *sfinți*” [I Cor. 7, 14].

Adică fiii celor necredincioși și nebotezați sunt, mai înainte de Botez, *fii necurați* și *fiii mâniei*. Iar acum, după Botez, sunt *fiii lui Dumnezeu* și *fii sfinți* și curați de păcatul strămoșilor[10] lor.

Pentru aceasta, aici, Apostolul spune despre noi, că toți oamenii, care am fost în păcatul strămoșilor înainte de întruparea lui Hristos, toți am fost, din fire, *fiii mâniei* și la fel sunt și acum păgânii, care nu sunt botezați.

De aceea, păgânii și necredincioșii, fiind plini de fărădelegi și de fapte rele, din fire sunt *fiii mâniei* și *ai diavolului*. Însă, prin darul [lui Dumnezeu], ei sunt iertați, prin credință și prin Sfântul Botez, care îi zidește [ca făpturi noi].

Căci erau stricați de păcatul strămoșilor și de necredință. Iar atunci când au crezut în Hristos, ei au fost izbăviți în dar, [și] nu pentru lucrul cuiva sau pentru vreo datorie, după cum mărturisește și Sfântul Pavel, zicând: „Nu-i de la noi, ci-i darul lui Dumnezeu. Nu-i dintr-un lucru, pentru ca să nu se laude nimeni” [Efes. 2, 8-9].

Pentru aceea se cade să se nevoiască și să lucreze lucrurile care sunt de folos sufletului, adică credința lui Hristos cea curată. Adică lucrurile pe care Domnul ni le-a pregătit ca să umblăm întru ele, și nu după cum găsim în acest *Catehism*, că suntem, și după Botez, fiii mâniei și ai diavolului.

Căci în al cincilea capitol al *Catehismului* se vorbește despre faptul că omul nu poate să împlinească poruncile lui Dumnezeu niciodată, căci suntem, din fire, *fiii mâniei*.

Însă și numai aceste cuvinte strică toată Scriptura Sfântă și toate poruncile lui Dumnezeu le aruncă la picioarele noastre, atâta timp cât nu le putem împlini.

Atunci însă, pentru ce le-a dat Dumnezeu pe acestea cu blestem și a zis: „Blestemat este cine nu va rămâne în toate cele scrise în cartea legii, pentru ca să le facă pe toate acestea” [Deut. 27, 26]?

---

[10] Al Protopărinților noștri Adam și Eva.

Și, la fel, de ce a mai poruncit: „Să vă îngrijiți de poruncile Mele și să le faceți pe ele, că Eu sunt Domnul care vă sfințesc pe voi” [Lev. 22, 9]?

Și, într-alt loc, iarăși: „Luați aminte la toate poruncile Mele și la toate judecățile Mele ca să le faceți. Iar cel ce le va face, viu va fi întru ele” [Lev. 18, 5].

Căci de ce zice și Apostolul Iacov: „Că cel ce va face toată legea și va greși numai într-una, este pentru toate vinovat”? [Iac. 2, 10].

Și putem să aducem și alte mărturii, că lucrul despre care vorbim acum nu îl găsim nicăieri în Sfânta Scriptură, ci el a fost gândit de capul care a scris cartea.

Căci Sfântul Pavel spune: „împlinirea legii este iubirea” .

Căci cineva care nu împlinește legea, nu are iubire și dacă nu are iubire, nu are porunca lui Dumnezeu să iubească și nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele său, de care porunci țin toată Legea și Prorocii.

Astfel am arătat din toată Scriptura Sfântă că nu suntem *fii mâniei*, pentru ca să nu putem ține, în integralitate, poruncile lui Dumnezeu.

Însă *neputința* omului nu este de la Dumnezeu, ci ea vine din nedestoinicia/nevrednicia și din lenea omului, după cum spune Însuși Domnul Hristos, când zice: „La om aceasta e cu neputință, dar la Dumnezeu toate sunt cu putință” [Mc. 10, 27].

Și Pavel Apostolul spune: „Toate le pot cu puterea Aceluia care mă întărește, Hristos” [Filip. 4, 13].

De aceea poți cunoaște, că împlinirea legii și a voii lui Dumnezeu nu se poate face fără darul și mila lui Dumnezeu, care ne izvorăște nouă din muncile/chinurile Domnului Hristos, care ne întâmpină și ne întărește neputința noastră, ne ajută și ne ridică gândul și inima noastră spre împlinirea legii lui Dumnezeu.

Iar despre *neputința noastră* în *Catehismul* acesta se spune: „că, din tinerețe, omului îi alunecă gândul spre toate răutățile, fapt pentru care nu poate să țină în integralitate și în mod deplin poruncile lui Dumnezeu”.

Însă noi trebuie să ne îndreptăm prin pocăință și cu multă străduință [ascetică să vindecăm] greșeala noastră.

Căci nu din alt motiv, ci numai pentru lipsa acesteia, a pocăinței și a facerii de bine, ne stricăm și nu putem împlini, în mod integral, poruncile lui Dumnezeu.

După cum spune și Sfântul Pavel: „Pentru că nu au dorit să Îl aibă pe Dumnezeu în înțelegere, de aceea i-a lăsat pe ei cu

minte neiscusită/nepricepută, ca să facă cele care nu se cad[11]” [Rom. 1, 28].

Adică neîncercând să aibă în ei înșiși frica lui Dumnezeu, care este *începutul înțelepciunii* [Pild. lui Sol. 1, 7], au considerat că sunt *mai înțelepți* [decât cei credincioși].

Însă Apostolul Pavel spune: „înțelepciunea lumii acesteia este nebunie la Dumnezeu” [I Cor. 3, 19] și de aceea Dumnezeu i-a lăsat să grăiască după mintea lor și spun, că *nimeni nu poate să împlinească, în integralitate, poruncile lui Dumnezeu*.

Însă Sfântul Pavel spune, că Dumnezeu le-a gătit/ le-a pregătit lucrurile bune/faptele bune, pentru ca „oamenii să umble întru ele” [Efes. 2, 10].

Iar Dumnezeu le-a gătit mai înainte cu Prorocul Moise, căci a dat 10 porunci pentru mântuirea oamenilor, prin care va judeca lumea și în ziua cea de apoi.

Iar pe cei care *le fac* și *le țin*, [Domnul] îi va chema către Sine și le va spune: „Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, de moșteniți Împărăția, pe care v-am pregătit-o vouă mai înainte de începutul lumii” [Mt. 25, 34].

Iar pe cei care *nu le țin*, pe aceea îi va goni de la Sine și le va spune: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul de veci, care este gătit diavolului și slugilor lui!” [Mt. 25, 41].

[11] Pe cele care nu se cuvin, adică *păcate împotriva firii* noastre, ca homosexualismul și lesbianismul, *cf.* Rom. 1, 26-27.

Capitolul al 9-lea din Catehism

În capitolul al 9-lea al acestei cărțulii găsim următoarea întrebare:

– Însă putem noi să facem multe [lucruri bune] pentru [iertarea] păcatelor noastre?

– Ba, dimpotrivă, ne înmulțim și ne sporim zilnic păcatele, după cum spune Evanghelistul Matei: „Și ne iartă nouă păcatele noastre" [Mt. 6, 12].

Răspunsul soborului celor două țări [românești]

De cine va asculta omul, față de acela va fi rob, pentru că ascultă de el. Și așa spune și Apostolul Pavel: „Au/oare nu știți că celui căruia vă supuneți pe voi robi, întru ascultare, sunteți robi aceluia pe care îl ascultați, căci păcatul e spre moarte, iar ascultarea e spre dreptate?" [Rom. 6, 16].

După cum spune și Sfântul Apostol Iacov: „Nimeni fiind supărat[12] să nu grăiască: *sunt de Dumnezeu supărat*. Fiindcă Dumnezeu nu supără prin răutăți. Și Acela nu supără pe nimeni, ci fiecare de pofta lui e supărat, pentru că e tras/atras și înșelat de către ea"[Iac. 1, 13].

După cum se spune: toate păcatele purced/ies din inimă și din gândul nostru, ca și apa din izvor. Și acest adevăr îl arată și Domnul Hristos, atunci când spune că inima este vistieria și a bunelor și a relelor: „căci omul bun, cu adevărat, din vistieria inimii sale scoate pe cele bune, iar cel rău din vistieria inimii sale scoate pe cele rele" [Mt. 12, 35].

Însă acest *cuget rău* nu devine *păcat*, dacă ne vom simți[13] și nu-i vom da loc să ne pună sub ascultarea sa, și ne vom lupta și-l vom goni dintru noi cu ajutorul lui Dumnezeu.

După cum spune și Apostolul Pavel, că războiul nostru nu este cu *vrăjmași văzuți*, ci cu *[vrăjmași] nevăzuți* și *sufletești*

[12] E vorba de πειραζόμενος = a fi încercat, ispitit, testat. Tocmai de aceea, în limbaj duhovnicesc ortodox, *a fi supărat* înseamnă *a fi necăjit de către demoni*, a avea multe ispite puse la cale de invidia și răutatea demonilor.

[13] Dacă îi vom conștientiza nocivitatea.

[Efes. 6, 12], care nu ne sunt *prieteni* și pe care, dacă-i biruim, vom fi împreună cu Marele Împărat ceresc.

Și aceasta este prima stepenă/treaptă [a păcatului]: când gândul spre păcat pășește/intră în inima omului.

A doua treaptă [a păcatului], ne spune Apostolul Iacov: „din acela începe *pofta* și se naște *păcatul*" [Iac. 1, 15].

Pofta începe din gândul cel rău, iar din poftă se naște păcatul, după cum se spune mai sus.

Și aceasta se petrece, când omul dorește gândul [cel rău] și îi dă loc [în inimă], și-l ține îndelung întru sine și de bună voie îl lasă să se înrădăcineze în inima lui, asemenea unei *semințe rele*.

Atunci se naște păcatul, despre care Însuși Domnul Hristos vorbește, zicând: „Cel care caută spre muiare/femeie cu poftă, acela a curvit cu nusa/dânsa întru inima sa" [Mt. 5, 28].

Iar acest păcat nu este *de moarte*. Căci nu se petrece *păcatul cu fapta*, ci numai cu *vrerea inimii*. De aceea păcatul nu e *deplin*.

De aceea există și a treia treaptă a păcatului: „dacă se umple/se face păcatul, [atunci acela] naște moarte" [Iac. 1, 15].

Adică, dacă de voie și slobozind/dând curs gândului [păcătos] și poftei, umple/săvârșește păcatul, atunci din păcat se naște moartea iar acel om, deși cu trupul e *viu*, cu sufletul însă e *mort*.

Pentru aceasta spune Pavel: „Dacă veți omorî cu Duhul lucrurile cele trupești, [atunci] veți fii vii" [Rom. 8, 13]. Iar *cum se omoară cu Duhul* lucrurile cele trupești, tot Apostolul Pavel ne spune: „căci trupul se ridică împotriva sufletului, iar sufletul împotriva trupului" [Rom. 7, 23].

Și după cum vezi, Apostolul Pavel ne învață să luptăm, să stăm tari împotriva trupului și cu lucrurile sufletului să omorâm lucrurile trupului.

Și în alt loc, iarăși ne spune: „Îmbrăcați-vă întru toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva vicleșugurilor diavolești" [Efes. 6, 13, 16].

Iar *armele lui Dumnezeu* sunt ruga/ rugăciunea, postul, răbdarea, curăția, milostenia și altele asemenea acestora. Pentru că cel ce se nevoiește de la toate [cele rele] se oprește/se abține.

Și iarăși ne învață [Dumnezeiescul Pavel] în altă parte: „Întru toate să vă tocmiți[14] pe voi înșivă ca niște slugi ale lui Dumnezeu, întru răbdare multă, în scârbe, în nevoi, în greutăți, în osteneli, în nedormire, în postire" [II Cor. 6, 4-5].

---

[14] Avem verbul la participiu: συνιστάντες = să vă arătați, să vă dovediți.

Și pe toate acestea, Sfântul Pavel ne spune să le facem nu numai pentru păcatele noastre ci, chiar dacă am fi fără de păcat, suntem datori să le facem. Fiindcă așa ne învață el:

„Nu-s destoinice/vrednice chinurile (adică *ostenelile* vremii de acum) de slava ce se va arăta întru noi” [Rom. 8, 18].

Pentru aceea, tot el spune: „Să nu fim supărați! Căci de ni se strică omul nostru cel din afară, cel din lăuntru se înnoiește în toate zilele” [II Cor. 4, 16].

Adică, atunci când ne ostenim şi ne vitioneaşte/ni se slăbănogeşte trupul, atunci sufletul se înnoiește și se întărește.

Iar grijile noastre [pentru virtute] sunt *ușoare*, adică *puține*, în comparație cu slava cea veșnică, pe care ne-o agonisesc nouă faptele noastre [cele bune].

Iar *faptele [bune]* sunt *grijile*, despre care Pavel Apostolul spune că sunt *ușoare*, însă ne dau nouă *o mare slavă*, adică *slava cea veșnică*.

Iar despre asta spune și în alt loc: „Cu frică și cu cutremur lucrați la mântuirea voastră” [Filip. 2, 12].

Căci suntem învățați, ca în toate zilele să ne rugăm la Dumnezeu pentru iertarea păcatelor noastre, după cum se spune la Matei: „Și ne iartă nouă păcatele noastre” [Mt. 6, 12].

Și aici, Domnul ne arată două lucruri. Mai întâi, îl înțelepțește pe om, pentru ca să împlinească porunca cu care este dator, adică *iubirea aproapelui*. Căci de aceea spune: „Și ne iartă nouă păcatele, după cum și noi iertăm datornicilor[15] noștri”.

Adică eu te iert, pentru ca și Dumnezeu să-mi ierte mie. Căci dacă eu nu iert, nici Dumnezeu nu-mi iartă mie.

Iar în al doilea rând, pentru ca tot omul să înțeleagă că a greșit lui Dumnezeu în cele trei trepte [ale păcatului], despre care am vorbit mai sus.

Iar dacă nu toți am căzut în a treia treaptă, care este *păcatul de moarte* sau în a doua, în care e înrădăcinată gândul cel rău, din care apare pofta și din poftă păcatul, atunci în prima treaptă toți păcătuim, pentru că ne fură gândul cel rău fără voia noastră.

Și chiar dacă nu am face niciun păcat, tot trebuie să ne rugăm [pentru iertarea Sa], pentru că înaintea lui Dumnezeu nimeni nu este fără de păcat.

După cum ne învață și Domnul nostru: „Cereți și vi se va da vouă, bateți și vi se va deschide. Căci tot cel care va cere i se

[15] E vorba de τοῖς ὀφειλέταις, care se poate traduce și prin *datornicilor noștri*, dar și prin prin *greșiților noștri* / *celor care ne-au greșit nouă* sau *vinovaților față de noi*.

va da și cel care va cerca va afla și cel care bate i se va deschide” [Mt. 7, 7-8].

Și de aceea trebuie să înțelegi, că întreaga Sfântă Scriptură nu ne învață să nu facem destule pentru păcatele noastre sau că, dacă vom face mai multe păcate ne vom încărca pe zi ce trece. Ci acestea sunt afară de Sfânta Scriptură și de poruncile Domnului și Dumnezeului nostru.

Căci Cel adevărat, Care nu ne minte, așa ne învață: să facem destule [fapte bune] pentru păcatele noastre.

Căci ne zice: „Împacă-te cu pârâșul tău *de sârg*[16]/*degrabă*, până ești pe cale cu dânsul, ca să nu te dea pârâșul pe tine judecătorului iar judecătorul să te dea slugii și în temniță să te arunce” [Mt. 5, 25].

Iar în alt loc ne învață ca să nu fim lipsiți de vreun lucru bun, spunându-ne: „Fiți desăvârșiți, după cum și Părintele vostru Cel ceresc este desăvârșit” [Mt. 5, 48].

Deci vezi că Domnul Hristos nu ne face să ne îndoim încoace și încolo, după cum scrie în această cărțulie [ci, dimpotrivă,] ne întărește [pe noi], pentru ca să nu fim lipsiți de niciuna și, mai mult decât atât, ne dă și pildă [în acest sens].

Pentru că ne spune: „Tot lemnul ce nu va face roadă va fi bun de tăiat și în foc se va arunca” [Mt. 7, 19]. Dar până aici despre această problemă.

---

[16] *Sârg*, de la magh. *sürgös*, este un adverb și înseamnă: repede, iute, îndată, imediat.

Capitolul al 10-lea din Catehism

În al 10-lea capitol al cărțuliei se scrie și se întreabă următorul lucru:

– Însă ce împăcătoriu/mijlocitor trebuie să căutăm, pentru ca să facă îndejuns de mult ca să ne împace cu Dumnezeu? Pentru că despre Cel ce a fost, cu adevărat, Dumnezeu și om, acestea s-au spus: „o Fecioară va prinde întru sine și va naște Fiu și-i vom zice Lui: Emmanuil, adică: cu noi este Dumnezeu" [Is. 7, 14]. Cine dar e mijlocitorul nostru?

– Acesta e Domnul nostru Iisus Hristos, pentru că El umblă între noi și Dumnezeu și ne împacă. După cum a spus Pavel: „Și unul este îmblătoriul//Cel care umblă/mijlocește între Dumnezeu și între oameni: omul Iisus Hristos" [I Tim. 2, 5].

Răspunsul soborului celor două țări [românești]

Sfântul Apostol Pavel îl învață aici pe ucenicul său Timotei să ia aminte la toată *obicina*/ la toate *obiceiurile* și la vredniciile tuturor oamenilor, pentru ca pe cei credincioși să-i aducă spre tăria și sporul credinței și al faptelor celor bune, iar pe cei necredincioși să-i aducă către întoarcerea spre cunoștința lui Dumnezeu.

Iar, în al doilea rând, îi aduce lui drept chip/exemplu pe Domnul și Izbăvitorul/Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru ca să-l plece/să îl convingă spre aducerea aminte și îi spune cum Acesta singur S-a dat pe Sine drept izbăvire și răscumpărare pentru toți, pentru ca pe toți să ne mântuie și toți să aflăm mântuirea.

Adică toți să creadă și să primească credința cea vie și făcătoarea faptelor celor bune.

Pentru aceea, cu munci/chinuri și cu înjunghiere și cu vărsare de sânge s-a făcut [mântuirea noastră]. Și de aceea El se numește *Împăcătoriu/Mijlocitor* între Dumnezeu și oameni.

Iar cel care crede dobândește *pacea*, adică *iertarea lui Dumnezeu*. Căci această *mântuire* nimeni altul nu putea să ne-o aducă, în afară de Cel care S-a întrupat, de Fiul și Cuvântului lui Dumnezeu, de Fiul Tatălui, de Domnul nostru Iisus Hristos.

După cum și Fericitul Pavel ne spune cu glas mare: nici Înger, nici om, ci singur Domnul ne-a izbăvit [pe noi] prin feredeul/baia celei de a doua nașteri [Tit 3, 5].

Și ne arată nouă Domnul Hristos prin pildă/parabolă acestea, atunci când spune: că nici preotul (adică jertfa legii vechi, căci preotul junghia jertfa pentru păcate), nici levitul (adică legea lui Moise) n-a putut să îl vindece [pe cel căzut între tâlhari], ci numai *Samarineanul*, Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, Cel clevetit/vorbit de rău că e *samarinean* și *mâncător și băutor* [împreună cu oamenii].

Numai El l-a înălțat [pe om] la turma Sa, ca pe o oaie pierdută și rătăcită. El l-a luat în spate și S-a îngrijit pentru mântuirea lui.

Și pentru această *mântuire* El este *Mijlocitorul*, Cel care umblă între Dumnezeu și oameni, de împacă pe fiecare om cu Dumnezeirea, pentru că ne dă Cinstitul Său Trup și Cinstitul Său Sânge spre iertarea păcatelor.

Și Acesta, fiind Dumnezeu și om, Domnul nostru Iisus Hristos, nu este numai Mijlocitorul iertării omenești, ci El a adus *mângâiere* lui Dumnezeu și oamenilor le-a adus *iertare*.

Însă în acest *Catehism* se spune că noi nu putem face destul pentru păcatele noastre ci, mai degrabă, pe fiecare zi ne sporim păcatele. De aceea, trebuie să Îl căutăm drept *Mijlocitor* pe Domnul Hristos, pentru ca El să facă *destule* pentru noi.

Însă asta ne-ar plăcea nouă: să nu avem nicio osteneală, niciun chin și să Îl găsim pe Domnul Hristos drept *Mijlocitor* al nostru, pentru ca El să facă destule pentru noi.

– Însă cum trebuie să *Îl caute* cineva pe Domnul nostru Iisus Hristos, pentru ca să Îl poată afla drept *Mijlocitor* către Dumnezeu Tatăl?

– Așa trebuie să Îl căutăm, după cum L-a căutat Zaheu, care a venit înaintea lui Hristos de unul singur și i-a spus:

„Iată, Doamne, jumătate din avuția mea o dau mișeilor/săracilor[17] iar celui pe care l-am năpăstuit/nedreptățit de patru ori îi voi întoarce înapoi” [Lc. 19, 8].

După cum L-a căutat curvarul și curva aceea: unul cu pocăință și din inimă [scoțând] suspine și lacrimi iar ea cu căderea la picioarele Lui: „Și a căzut cu mir scump [la picioarele Lui] și i-a spălat picioarele și cu părul capului ei I le-a șters” [In. 12, 3].

---

[17] E vorba de τοῖς πτωχοῖς.

După cum L-a căutat și vameșul, care se bătea în piept și suspina. Căci cu așa smerenie se ruga, încât nici ochii în sus nu cuteza să-i ridice [Mt. 18, 13].

După cum L-a căutat Corneliu sutașul, despre care se spune [în *Faptele Apostrolilor*] că a postit patru zile și s-a rugat în casa lui [F. Ap. 10, 30].

După cum L-au căutat toți Apostolii, încât au lăsat lumea și pe toate câte sunt în lume și I-au urmat lui Hristos, împlinind porunca Sa. Căci El spusese: „Cel ce va lăsa frați sau surori sau tată sau mamă sau femeie sau copii sau satele pentru numele meu de o sută de ori va lua și viața de veci o va moșteni”[Mt. 19, 29].

Și, de asemenea, la Ioan: „De mă iubiți, socotiți/cugetați[18] la învățăturile Mele” [In. 14, 15]. Și, mai jos, spune: „Cel care are învățăturile Mele și le va face, acela Mă iubește” [In. 14, 21].

Și acestea nu le-a spus numai pentru Apostoli, ci ni le-a spus și nouă: tuturor credincioșilor.

Căci și Matei a spus: „Intrați pe porți strâmte[19], căci poartea cea largă și calea cea desfătată duce la pieire, iar poarta cea strâmtă și calea cea scârbită/plină de tristețe duce în viață[20] și puțini sunt cei care o aflã” [Mt. 7, 13-14].

Iar Sfântul Pavel spune: „Căci prin multe scârbe/necazuri/tristeți ni se cade nouă să intrăm în Împărăția Cerurilor” [F. Ap. 14, 22].

Și adevărat lucru este, că pe măsura mâniei lui Dumnezeu, cu care noi Îl mâniem [zilnic] cu păcatele noastre, nimeni nu poate ajunge să facă destule pentru sine, dacă nu ne-ar fi Mijlocitor Domnul nostru Iisus Hristos.

Căci prin muncile/chinurile, sângele și moartea Sa, [El S-a făcut *Mijlocitor* pentru noi]. Iar de darurile Sale omul se apropie prin credință, nădejde și iubire către Dumnezeu și către aproapele său și prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu.

Însă pentru orice greșeală și pentru păcatele noastre ne trebuie pocăință. Iar despre pocăință întreaga Scriptură ne dă mărturie.

---

[18] În GNT avem τηρήσετε = țineți, păziți.
Însă atunci când păzim poruncile lui Dumnezeu le păzim tocmai pentru că le înțelegem și pentru că Îl iubim. Din acest motiv, cele două sensuri prezentate aici (unul în text și celălalt în nota de față) sunt *complementare* și nu se *exclud reciproc*.

[19] În GNT avem *singularul* și nu *pluralul*: στενῆς πύλης. Însă folosirea *pluralului* în acest context ne vorbește despre faptul că fiecare virtute și faptă bună sunt *lucrări grele*, care necesită *efort* și nu le putem face *cu lejeritate* sau *indolență*.

[20] În Împărăția lui Dumnezeu.

Căci Apostolul Petru ne spune: „Pocăiți-vă și vă întoarceți, pentru ca să vă curățiți de păcatele voastre!” [F. Ap. 3, 19].

Și în altă parte, tot el, spune: „Pe Acesta – adică pe Hristos – Dumnezeu L-a înălțat Începător și Mântuitor cu dreapta Sa, ca să dea pocăință israelitenilor întru iertarea păcatelor” [F. Ap. 5, 31].

Iar *pocăința* este, mai întâi [de toate], ca cineva să se jelească cu suspine și cu lacrimi. Adică să-i pară rău de păcatele pe care le-a făcut.

În al doilea rând este *Spovedania*, după cum ne învață în diferite locuri Sfânta Scriptură: în *Faptele Apostolilor*, în scrisoarea lui Iacov, în *Evanghelia* lui Marcu, în cea a lui Matei și în alte locuri din Sfânta Scriptură. Și [acestea nu sunt] numai din *Legea Nouă*, ci și din *Legea Veche*.

În al treilea rând este învățătura pe care o va lua de la duhovnicul său, la care se spovedește, adică să facă ceea ce acela îi va da: rugăciuni, post, închinăciuni, milostenii, toate după socotința/ chibzuința duhovnicului.

Și din această pocăință vine *înfrângerea inimii*, dacă se zdrobește [la inimă] și se smerește.

După cum spune și Prorocul David: „Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi/ nu o va lovi cu lucruri neplăcute” [Ps. 50, 18].

Căci Însuși Dumnezeu spune: „Spre cine voi căta/căuta? Numai spre cel blând și smerit, care se cutremură de cuvintele Mele” [Is. 66, 2].

Și așa trebuie[21] să se apropie creștinul și să se împreune cu Cinstitul Trup și [Cinstitul] Sânge ale Domnului nostru Iisus Hristos. Căci Cinstitul Trup și [Cinstitul] Sânge mângâie mânia lui Dumnezeu împotriva omului și îl împacă cu Dumnezeu și îi iartă păcatele.

Iar dacă șade numai și nu face nimic, atunci acela nu află în Sfânta Scriptură [că Îl are drept] *Mijlocitor* al său pe Hristos Domnul.

După cum spune și Apostolul Petru: „[Și pentru că] Hristos a fost chinuit pentru noi cu trupul, de aceea să vă întrarmați și voi în acest cuget” [I Petr. 4, 1].

Iar într-alt loc spune: „Căci și Hristos a fost chinuit pentru noi, pentru ca să ne lase chip/exemplu ca să urmăm urmelor Lui” [I Petr. 2, 21].

---

[21] Adică spovedit și cu multă pocăință în inimă.

Și, la fel, și Apostolul Pavel ne spune un lucru adevărat, zicând: „Că de-am murit cu El, cu El vom și învia; de vom răbda, cu El vom și împărăți; de ne vom lepăda, și El Se va lepăda de noi” [II Tim. 2, 11-12].

Iar dacă nu putem să facem destule pentru noi înșine, așa cum s-ar cădea, adică în mod deplin și desăvârșit, atunci și mai mult trebuie să ne rugăm și să cerem ajutorul lui Dumnezeu.

Fiindcă fără darul și ajutorul lui Dumnezeu niciunul dintre noi nu este *harnic*. După cum spune Sfântul Pavel: „Mai mult decât alții, decât toți m-am ostenit, însă nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este întru mine” [I Cor. 15, 10].

Iar noi facem începutul și de la Dumnezeu e sfârșitul [faptei bune]. După cum și Apostolul Petru ne învață aceasta și ne spune: „Dumnezeu, [dăruitorul] a toate darurile, Care v-a chemat pe voi întru slava Sa cea veșnică, [dacă pentru] Hristos puțin vă veți chinui, Acela va săvârși [mai departe] și vă va întări și vă va temelui/întemeia” [I Petr. 5, 10].

A Aceluia este slava și puterea în veci. Amin!

Capitolul al 12-lea din Catehism

În capitolul al 12-lea al *Catehismului* s-a scris despre *Simbolul credinței creștine*, care e format din 12 părți.

Iar acolo unde se spune: „Cred întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”, aici se spune numai: „Cred într-o Biserică creștinească și în comuniunea Sfinților”, lucru care este sminteală și întunecare în calea credinței celei drepte.

Căci acest *Simbol al credinței creștine*, cu cele 12 părți ale sale, a fost întocmit la întâiul și al doilea Sinod a toată lumea, unde Sfințiți și de Duhul Sfânt luminați Părinți au proclețit/ condamnat cu anatemă și afurisire, ca nicio slovă să nu se adauge și nici să se scadă [din el], ci așa cum a fost scris și ni s-a dat, așa trebuie să îl mărturisim în mod neschimbat.

Însă aici se leapădă „întru”, nu se spune: „întru una”, ci numai: „o Biserică”. Și acest gând [l-au avut], pentru că Biserica este *adunarea credincioșilor*. Și pentru ca să nu pară că nu cred în oameni și să cadă în păcate, de aceea spun: „o Biserică” și nu: „întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”.

Răspunsul soborului celor două țări [românești]

Știm și noi că Sfânta Biserică este *adunarea credincioșilor*, care credincioși nu sunt niște *păcătoși*, ci niște *lăcașure*/*locașuri* ale Duhului Sfânt.

Pentru că acestea spune Sfântul Pavel: „Nu știți oare că sunteți casa lui Dumneezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește întru voi?”[I Cor. 3, 16].

Căci, prin harul Său, suntem fiii lui Dumnezeu și umblăm întru poruncile Lui cele sfinte. De aceea se cheamă că suntem *adunare* și *sfântă Biserică*.

Însă nu suntem Biserică în mod *simplu*, ca *adunarea păgânilor* și ca *soborul evreilor*, care se cheamă *biserică*, ci suntem Biserică sfântă, fiecare dintre noi fiind mădularele și ligamentele acestei Sfinte Biserici iar Hristos e capul nostru.

După cum spune și Fericitul Pavel, atunci când zice:

„Toate sunt plecate[22] sub picioarele Lui și pe El L-a dat cap peste toată Biserica” [Efes. 1, 22].

Și aceasta, pentru ca să creștem toți întru El, Care este capul, Hristos, întru care tot trupul se închie și se împreună.

Iar în al cincilea capitol [de la Efeseni], prin exemplu, se spune: „După cum bărbatul este cap femeii, așa și Hristos este cap Bisericii” [Efes. 5, 23].

Către ei[23] și către coloseni, același spune: „și Acela este cap trupului Bisericii” [Efes. 5, 23; Col. 1, 18].

Așadar *cap* al trupului Bisericii este *Hristos* iar *mădularele* [Bisericii] sunt Petru, Pavel, Nicolae, Gheorghe și alți credincioși.

Iar *mădularele* acestea, care se pleacă sub acest cap, care este Hristos, sunt *adevărata Biserică sobornicească* și după cum se pleacă capului toate mădularele și de la el se îndreptează și lucrează, așa și mădularele Bisericii, credincioșii, fiind plecați sub capul lor, [Care este] Hristos, de la Dânsul se îndreptează și lucrează lucrurile mântuirii.

Pentru aceasta, credincioșii, având credința „întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”, se pleacă Sfintei Biserici, adică Domnului nostru Iisus Hristos, Care este capul mădularelor, adică *al credincioșilor*.

[Și pentru aceea mărturisesc crezul acesta]: „întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”.

Iar Biserica este *sfântă*, pentru că este adunarea de credincioși Sfinți și Drepți, care umblă întru poruncile lui Dumnezeu și întru ei locuiește Duhul Sfânt.

Iar Biserica este *sobornicească*, pentru că din toate limbile/națiunile este adunată/compusă. Și, la fel, e *apostolică*, pentru că de la Apostoli are început.

Deci noi, toți credincioșii, care urmăm învățăturilor celor credincioase și adevărate ale Sfinților Părinți Purtători de *dumnedzăire*//de dumnezeire/de har și care sunt de Duhul Sfânt luminați, mărturisim și zicem: „întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”.

Căci, într-adevăr, calvinii și luteranii vorbesc despre „o Biserică”, dar [nu o numesc] nici *sfântă*, nici *sobornicească* și nici *apostolică*.

Pentru că așa arată bisericile lor: nu au nicio sfințire, nicio preoție, nici cele 7 Taine, nu sunt *sobornicești*, pentru că

[22] Toate *se pleacă*/*se supun* sub stăpânirea Sa, pentru că e vorba de aoristul ὑπέταξεν.

[23] Către efeseni.

nu sunt în toată lumea și nici nu sunt formate din toate limbile/națiunile.

Pentru că nu sunt *apostolice*, adică nu sunt *de la Apostoli*, ci sunt *noi*, apărute de curând, adică de vreo o sută de ani. Și ele nu au nici faptele Apostolilor și nici nu țin învățăturile Apostolilor.

Iar Apostolii învață despre *curăție/feciorie* ca fiind mai mare decât *căsătoria* [I Cor. 7, 7], iar ei o strică și îi silesc pe toți oamenii să se căsătorească.

Apostolii învață ca preotul să fie bărbatul unei singure femei [I Tim. 3, 2], iar ei își iau până la 7 femei și tot [se consideră] *preoți*.

Apostolii învață, că de există un om bolnav [printre noi], să se cheme preoții Bisericii și să facă rugăciune pentru el și să îl ungă cu ulei în numele lui Dumnezeu, pentru ca să se tămăduiască [Iac. 5, 14-15]. Ei însă nu spun nimic.

Apostolii învață ca credincioșii să umble în fapte bune, pentru că credința fără fapte este moartă [Iac. 2, 20], pe când ei spun că nu trebuie să facem fapte bune, ci [e de ajuns] numai credința.

Apostolii învață să postim și să ne rugăm și să stăm în curăție în vremurile de rugăciune dinspre zilele mari, împărătești[24] [I Cor. 7, 5], pe când ei nu spun nimic despre acestea.

Apostolii învață să avem pocăință și să ne spovedim [păcatele] [F. Ap. 3, 19], pe când ei nu spun nimic nici despre aceasta.

Apostolii învață că Dumnezeu nu este *începătorul răului*. Însă ei spun că de la Dumnezeu este *răul* și *munca omului*. Iar aceste lucruri nu le spun nici păgânii, adică turcii și tătarii.

Căci nu au nici ei astfel de *învățături întunecate* și *urâte de Dumnezeu*, prin care calvinii și luteranii nu urmează și nu cred Sfintei Evanghelii, nici nu ascultă de Apostoli, ci se arată luptători [împotriva lor] și vrăjmași [ai propovăduirii lor] și strâmbători/deformatori/corupători ai Sfintei Scripturi și ai Sfintei Evanghelii și [ai propovăduirii sfinte a] Apostolilor.

Iar despre curăție/feciorie ne învață Fericitul Pavel și ne spune: „Și doresc ca voi să fiți fără griji. Pentru că cel care nu se însoară se îngrijește de cele dumnezeiești, după cum îngăduie Dumnezeu, pe când cel care se însoară se îngrijește de cele lumești, după cum îngăduie femeia.

[24] Adică în posturile cele mari de peste an.

Și este diferență și între *femeie* și *fecioară*. Căci cea care nu se mărită se îngrijește de cele dumnezeiești, cum îi va îngădui Dumnezeu, ca să fie sfântă și cu trupul și cu sufletul, pe când cea care se mărită se îngrijește de cele lumești, cum îi va îngădui bărbatul” [I Cor. 7, 32-34].

Și, mai jos, iarăși spune acela: „Pentru aceea, cel care-și mărită fata bine face, iar cel care nu o mărită și mai bine face” [I Cor. 7, 38].

Iar că preotul trebuie să fie bărbatul numai al unei singure femei și să nu o ia pe a doua, ne învață același Sfânt Apostol Pavel, care îi scrie lui Tit și îi spune: „Pentru aceea te-am lăsat în Creta, ca să pui preoți prin toate cetățile, după cum te-am învățat, adică pe cel fără prihană și bărbatul unei singure femei” [Tit 1, 5-6].

La fel și lui Timotei îi scrie și îl învață un lucru al credinței [noastre]: „De pohtească/dorește cineva preoție, bun lucru dorește. Căci se cade preotului să fie bărbatul unei singure femei” [I Tim. 3, 1-2].

Iar pentru bolnav, cum că trebuie să cheme preoții Bisericii, ne învață Apostolul Iacov în epistola sa, atunci când spunea: „De va boli/de va fi bolnav cineva [dintre voi], să cheme preoții Bisericii și să facă rugăciuni pentru dânsul și să-l ungă cu ulei întru numele lui Dumnezeu. Și rugăciunea cu credință va vindeca pe cel bolnav și-l va ridica Dumnezeu, și de va fi făcut păcate i se vor ierta lui” [Iac. 5, 14-15].

Iar despre *faptele bune* îi învață Apostolul Pavel pe efeseni, atunci când spune: „Aceluia îi suntem *faptă*[25] – adică lui Dumnezeu – zidiți întru Hristos Iisus spre fapte bune, în cele pe care de mai înainte le-a gătit/le-a pregătit Dumnezeu, pentru ca să umblăm întru ele” [Efes. 2, 10].

La fel le spune și evreilor, când îi învață: „Trebuie să aveți răbdare, pentru că, dacă veți face voia lui Dumnezeu, [atunci] veți lua făgăduința” [Evr. 10, 36].

Iar pentru post și rugăciune ne învață iarăși Apostolul Pavel în epistola sa către corinteni, unde spune: Bărbatul de femeia sa să nu se despartă, nici femeia de bărbat, numai pentru chemarea vremii, adică când se vor întâmpla zile ca acelea.

Căci zice: „Să nu vă lăsați unul pe altul decât numai cu voie, până la o vreme, pentru ca să vă îndeletniciți în rugăciune și în post și iarăși să vă împreunați” [I Cor. 7, 5].

Însă și în alte nenumărate locuri scrie și învață despre acestea.

---

[25] Suntem *fapta*/*creația* lui Dumnezeu. Suntem *făpturile* mâinilor Sale.

Iar pentru pocăință și pentru Spovedanie ne spune Apostolul Petru: „ Pe Acesta, Dumnezeu L-a înălțat cu dreapta Sa ca Începător și Mântuitor, ca să dea pocăință întru iertarea păcatelor” [F. Ap. 5, 31]. Și pe această pocăință o mărturisea și Ioan Botezătorul, atunci când spunea: „Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția Cerurilor” [Mt. 3, 2].

Iar Domnul ne spune: „De nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel” [Lc. 13, 3].

Pentru Spovedanie, în epistola lui Ioan se spune: „De ne vom spovedi păcatele noastre, credincios este [Dumnezeu] și drept, ca să ierte păcatele noastre” [I In. 1, 9]. La fel și Apostolul Iacov spune în epistola sa: „Spovediți-vă[26] păcatele unul altuia și vă rugați unul pentru altul” [Iac. 5, 16].

Iar în *Faptele Apostolilor* ne spune Evanghelistul Luca: „Mulți dintre cei care credeau își spovedeau păcatele lor” [F. Ap. 19, 18]. Și la Matei se spune: „Atunci veneau către Ioan Botezătorul pentru ca să se boteze în Iordan și să-și spovedească păcatele lor” [Mt. 3, 5-6]. La fel scrie și la Marcu: că își spovedeau păcatele [Mc. 1, 5].

Iar despre faptul că Dumnezeu nu este *începătorul răutăților*, ne spune Apostolul Iacov în epistola sa, atunci când zice: „Dumnezeu nu este *iscusitoriu/ispititor/inventator* de răutăți, pentru că El nu ispitește pe nimeni, ci fiecare este tras și înșelat de propria sa poftă” [Iac. 1, 13-14].

Ioan Teologul așa ne spune în epistola sa, atunci când zice: „Dumnezeu este lumină și întuneric întru El nu există” [I In. 1, 5].

Apostolul Petru, la fel, în a doua sa epistolă, ne spune: „Că toate ne sunt date nouă din puterea Lui cea dumnezeiască, spre viață și către bună cinstire” [II Petr. 1, 3].

Iar Apostolul Pavel, în a doua epistolă către corinteni, ne spune, că El este „Părintele milelor și Dumnezeu a toate mângâierile” [II Cor. 1, 3].

Iar Înțeleptul Solomon în *Înțelepciunea* sa spune: „Că Dumnezeu n-a făcut moartea,[și] nici nu se veselește de pieirea celor vii” [Înț lui Sol. 1, 13].

Și ce mărturie mai trebuie [să găsim], când Însuși Domnul Dumnezeu Se mărturisește pe Sine și îi spune Proorocului: „Nu vreau moartea păcătosului, ci vreau ca el să se întoarcă și să fie viu” [Iez. 18, 23].

---

[26] E vorba de ἐξομολογεῖσθε = spovediți-vă, mărturisiți-vă, confesați-vă.

Iar la Evanghelistul Ioan de asemenea spune: „Eu sunt lumina lumii. Cel ce umblă după Mine, nu umblă întru întuneric, ci are viața de veci” [In. 8, 12].

Capitolul al 36-lea din Catehism

În al 36-lea capitol al *Catehismului* se pune următoarea întrebare:

– Cum te vei îndrepta înaintea lui Dumnezeu?

– Numai prin credința pe care o am în Iisus Hristos, numai prin mila lui Dumnezeu, pe care El mi-a dat-o, mi-a dăruit-o, prin faptele și dreptatea și sfințenia lui Hristos.

Căci acestea le spune Pavel romanilor: „Îndrepta-se-vor în har, din mila lui Dumnezeu, prin răscumpărarea lui Hristos, Cel pe care Dumnezeu L-a rânduit să fie jertfă răscumpărătoare, prin credința în sângele Lui. Drept aceea ținem cu credință [faptul], cum [că] omul se îndreaptă din credință, fără faptele Legii"[Rom. 3, 24-25, 28].

Răspunsul soborului celor două țări [românești]

Aici, Fericitul Apostol Pavel arată *trei lucruri*.

Primul, cum că fără nicio vrednicie [personală] și fără niciun lucru bun al firii omenești, Dumnezeu, din dragoste și milă și din nemăsuratul bine pe care îl are, l-a mântuit pe om.

Căci spune Sfântul Pavel: „Nu pentru vreun lucru bun pe care l-am fi făcut noi, ci pentru mila Sa prea mare, prin care ne-a mântuit pe noi" [Tit 3, 5].

Al doilea, cum că mântuirea omului Dumnezeu nu a făcut-o pentru vreun alt motiv, ci numai pentru sângele Fiului [Său] și al Domnului nostru, al lui Iisus Hristos.

Pentru că tot Apostolul Pavel spune: „Să nu se laude cineva, ca și când ar fi făcut el mântuirea, ci [aceasta a fost făcută] numai de acest cinstit sânge al Domnului Hristos" [Efes. 2, 9, 13].

După cum stă scris și în întâia epistolă a lui Ioan Evanghelistul: „Sângele lui Iisus Hristos, Fiul Său, ne curățește pe noi de toate păcatele" [I In. 1, 7].

Al treilea, pentru ca să arate și să adeverească oricărui om în parte, că nu trebuie să nădăjduiască sau să i se pară, că doar pentru lucrurile Legii Vechi este mântuirea omenească.

Căci Apostolul Pavel, peste tot [în scrierile sale], numește *Legea Veche* drept *lege* iar pe *Legea Nouă* o numește *dar/har*.

Pentru aceasta, acolo unde vei citi *lege* [în scrierile sale], acolo vorbește despre *umbra legii*, despre cea care a trecut, iar când vei citi despre *darul/harul legii*, atunci e vorba despre *cea nouă*.

Iar dacă va cugeta cineva faptul, cum că credința îl va mântui pe om fără fapte [bune], după cum scrie în acest *Catehism*, cum că aceasta înseamnă *a se îndrepta în har*, îl întrebăm atunci pe acesta și îi cerem să ne răspundă: de care păcate zice Apostolul Pavel că *se îndreptează* [omul] *în har*, de cele *de dinainte* de Botez sau de cele *de după* Botez?

Iar de va spune *că se îndreptează în har* de păcatele cele *de după Botez*, atunci acela este *un mincinos*, după cum și Satana, tatăl lui, este *mincinos* [In. 8, 44].

Căci dacă aduc mărturii chiar și numai de la Apostolul Pavel, acesta le dă peste ochi [cu adevărul] și îi arată ca *mincinoși*, pentru că el ne spune, că omul se îndreptează în dar/prin har de păcatele cele mai dinainte, ale strămoșilor[27] și nu de păcatele cele de după Botez.

De aceea trebuie să citești această zicere a Sfântului Pavel către rîmleani/romani, unde el spune: „Îndreptându-se în har, prin răscumpărarea lui Hristos, pe care Dumnezeu l-a rânduit ca să fie curățire, pentru credință, cu sângele Lui, la arătarea dreptății Lui, pentru păcatele cele care-au fost înainte” [Rom. 3, 24-25].

Deci vezi de aici, că despre *îndreptarea* și *iertarea păcatelor celor mai dinainte*, care au fost ale strămoșilor, vorbește aici Apostolul pentru cei *întunecați* și *orbi*.

Și iarăși vă mai întrebăm, pentru ca să ne răspundeți, despre cuvântul Fericitului Pavel, care a fost spus mai sus, unde se spune: „Pentru aceea ținem ca adevăr, că omul se îndreptează prin credință, fără faptele Legii” [Rom. 3, 28].

La aceasta să ne răspundeți așadar, despre care *Lege* scrie Sfântul Pavel aici, că prin ea se va îndrepta omul, *prin credință* și nu *după faptele* ei: despre *Legea Veche*, cea mai dinainte de Hristos sau despre *cea Nouă*, de la Hristos încoace, de care nimeni nu poate să se lepede?

Căci în aceeași epistolă, mai sus, arată Sfântul Pavel din nou și vă lovește peste ochi cu cuvintele sale, atunci când spune: „Din lucrul Legii nu se va îndrepta niciun om înaintea Lui, căci prin Lege se cunoaște păcatul.

---

[27] Ale Protopărinților Adam și Eva.

Însă acum, în afară de Lege, s-a arătat dreptatea lui Dumnezeu, aceea care-i mărturisită de Lege și de Proroci.

Iar dreptatea lui Dumnezeu, [vine] prin credința lui Iisus Hristos, care e în toți și peste toți cei care cred"[Rom. 3, 20-22].

Lucrurile Legii sunt toate câte a învățat Prorocul Moise, în afară de cele 10 porunci, adică cele despre: junghieri, jertfe, spălări, tămâiere, Paști, obreazaniia/tăierea-împrejur.

Căci despre cele 10 porunci Domnul ne spune: „N-am venit să risipesc Legea, ci să o desăvârșesc" [Mt. 5, 17].

Acelea sunt *faptele cele bune* despre care Apostolul Pavel spune, că „le-a gătit/le-a pregătit Dumnezeu mai dinainte, pentru ca să umblăm întru ele" [Efes. 2, 10].

Acestea sunt *de mântuire*, întărite și plinite de către Domnul Hristos, pe când alte lucruri ale Legii Vechi sunt *nefolositoare*.

Pentru aceasta spune Fericitul Pavel: „din lucrul Legii nu se va îndrepta niciun om înaintea lui Dumnezeu" [Rom. 3, 20].

Și aceasta, pentru că vrea să le spună romanilor, să nu se mai creadă unii *mai drepți* și alții *mai păcătoși*, pentru că „toți au greșit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu, pentru că se îndreaptă în har, cu darul lui Dumnezeu" [Rom. 3, 23-24].

Și de aici vezi, că cei din Legea Veche și dintre păgânii nebotezați se îndreaptă în dar/în har, pentru răscumpărarea lui Iisus Hristos, de păcatele cele mai dinainte de Botez ale strămoșilor.

Iar în alt loc spune Sfântul Pavel, că *lege* se cheamă [cea] *dinainte de Hristos*, iar *de la Hristos încoace* se numește *dar* [Rom. 6, 15].

Iar tot aici spune: „nu sunteți sub lege, ci sub har" [Rom. 6, 14]. Și mai jos spune: „Când eram trupești, poftele păcatelor cele care erau în Lege biruia în mădularele noastre, încât făceam roada morții.

Însă acum ne-am *înderetnicit*/ne-am *desfăcut* de Lege, pentru că am murit celei care ne ținea, pentru ca să lucrăm lui Dumnezeu întru înnoirea duhului, iar nu după Scriptura cea Veche" [Rom. 7, 5-6].

Și de aici observi, că fără lucrul Legii Vechi omul se poate îndrepta, dar nu și fără lucrul Legii Noi.

Dar aceștia[28] se amăgesc cu privire la acest cuvânt, pentru că nădăjduiesc că expresia Apostolului: *îndreptarea în/prin har*, ar cere *credință* fără *fapte* și că astfel s-ar *îndrepta* omul.

[28] Scriitorii, editorii și credincioșii luterani și calvini, care au compus și pentru care este *Catehismul* combătut.

Iar noi spunem și mărturisim, cum că *prin credința în har* ne mântuim.

Însă îi întreb iarăși pe aceștia: care însă credință [e luată în discuție]: *credința vie prin fapte bune* sau *credința moartă prin fapte rele*?

Căci, după cum am arătat mai sus, Sfântul Apostol Iacov spune în epistola sa, cum că: „așa cum trupul fără suflet este mort, tot la fel și credința fără fapte este moartă" [Iac. 2, 26].

Iar Domnul nostru Iisus Hristos la a doua Sa venire, atunci când va veni să judece viii și morții, de *credință* ne va întreba sau de *fapte*?

Căci adevărat lucru este, că ne va întreba *despre fapte*, după cum ne spune la Matei, când ne vorbește despre mustrările pe care le vom primi, pentru că nu i-am îmbrăcat pe cei goi și nu i-am săturat pe cei flămânzi și nu i-am primit pe cei săraci și nu i-am adăpat pe cei însetați [Mt. 25, 41-43].

Căci și la Ioan ne spune: „cei care au făcut cele bune vor învia întru învierea vieții, iar cei care au făcut rele, întru muncile de veci" [In. 5, 29].

Și mai înainte, tot la Ioan, Domnul ne spune: „de Mă iubiți, păziți poruncile Mele" [In. 14, 15].

Iar de va spune cineva, că nu ne va mustra la giudeț/la judecată pentru pocăință și pentru posturi, acela să audă așadar, că Domnul nostru Iisus Hristos ne-a vorbit aici despre cele care sunt *mai importante* și *începutul* altor fapte bune și care sunt *de ajutor* și *de folos* și pentru frații noștri, cei credincioși, căci după acestea urmează toate celelalte.

Iar despre acestea sunt de ajuns cele spuse.

Capitolul al 54-lea din Catehism

În capitolul al 54-lea al *Catehismului* se vorbește despre a doua poruncă a Domnului Dumnezeu, care ne poruncește astfel:

„Nu-ți face chip cioplit, nici nu închipui chipul celor care sunt în cer, nici al acelora de jos, de pe pământ, nici al acelora ce sunt în apă, sub pământ.

Și nici nu te închina acelora, nici nu le sluji lor, că Eu sunt Domnul Dumnezeul Tău, Dumnezeu îmbăsăotoriu/zelos, Care cert păcatele părinților în feciori până la a patra seminție, în cei ce mă urăsc pe Mine și fac milă până la a mia seminție cu cei care Mă iubesc pe Mine și țin poruncile Mele" [Ieș. 20, 4-6].

Răspunsul soborului celor două țări [românești]

Această poruncă nu ne învață numai să nu ne rugăm la dumnezei străini și să nu îi chemăm în ajutor, însă nici chipuri să nu facem în cinstea lor și nici jertfă sau slujbă să le aducem.

Iar împotriva acestei porunci greșesc cei care fac cinste bodzilor/dumnezeilor și le aduc jertfe ca lui Dumnezeu cel adevărat și își pun toată credința și nădejdea în ei.

Căci despre aceasta spune împăratul și Prorocul David:

„Dumnezeii neamurilor sunt aur și argint, lucruri de mâini omenești.

Gură au și nu grăiesc, ochi au și nu văd, urechi au și nu aud, nas au și nu miros, și nici nu e suflet întru ei. Asemenea lor să fie toți cei care îi fac pe ei și toți cei care nădăjduiesc spre dânșii" [Ps. 134, 15-18].

Însă se cade aici să înțelegem că e vorba despre *icoane*, despre cele care sunt *închinate* și se *cinstesc* în Biserica sobornicească și ortodoxă?

[Nu!] Pentru că mare este *diferența* între *dumnezei* și *icoane*. *Dumnezeii*/*idolii* sunt formați de mintea și de lucrul mânilor oamenilor, după cum le spune Apostolul Pavel corintenilor: „Știm că idolul nu este nimic în lume" [I Cor. 8, 4].

Însă *icoana* este chipul unei fețe adevărate, care a fost oarecând în lume. Idolul are închinăciunea sa, iar icoana are închinarea [adresată] celui scris/pictat pe icoană.

Ei se închină idolului ca lui Dumnezeu, pe când în icoană se închină obrazului celui care este închipuit pe icoană.

Iar dacă icoana este a Mântuitorului nostru, a lui Iisus Hristos, atunci când ne închinăm icoanei și o cinstim, nu ne închinăm la șarurile/culorile sau lemnului [din care e făcută], ci Îi cinstim obrazul Celui scris/pictat pe icoană.

Și când ne închinăm Crucii, atunci Îl avem în mintea noastră pe Hristos, Care pentru mântuirea noastră S-a răstignit pe lemn.

La fel și la icoana Preacuratei Fecioare Maria: ne închinăm [în fața icoanei ei] și cu mintea căutăm la cea care este Maica Fiului lui Dumnezeu.

Și la fel facem și la icoanele Sfinților lui Dumnezeu. Și nu strică închinarea și cinstea [arătate Sfinților] această poruncă, pentru că nu le dăruim cinstea și închinarea pe care I-o dăm lui Dumnezeu sau nu ne închinăm lucrurilor făcute de mâini [omenești], ci le arătăm pe acestea Sfinților scriși/pictați pe icoane.

Și iarăși îi întrebăm: pentru ce l-a învățat atunci Dumnezeu pe Moise ca să facă heruvimi, care să umbrească chivotul legii lui Dumnezeu, care erau chipul Heruvimilor celor din ceruri, care vorbesc înaintea scaunului lui Dumnezeu, și să primească cinste și slavă de la israeliți, dacă încălcau prin asta porunca a doua?

Sau de ce cinsteau *chivotul legii* lui Dumnezeu și evreii i se închinau? Căci prin aceste lucruri nu greșeau și nu călcau porunca lui Dumnezeu ci, dimpotrivă, aduceau și mai mare slavă lui Dumnezeu.

Și așa și noi, atunci când ne închinăm icoanelor, nu călcăm porunca lui Dumnezeu ci, mai degrabă mărturisim, că „minunat este Dumnezeu întru Sfinții Lui” [Ps. 67, 36].

Iar aceasta[29] s-a făcut dintâi și de la început, și Sfinții Apostoli le-au dat în Biserica sobornicească și apostolică, încât mulți împărați au stat împotriva lor și au dorit să strice chipul Sfintelor Icoane, după cum a fost Leon din Isauria și Teofil și Constantin Copronimul, împărații Constantinopolului.

Și, pentru aceasta, al 7-lea Sinod [ecumenic][30] s-a adunat în zilele împăratului Constantin și a soției lui Irina, și nimic nu a

---

[29] Cinstirea Sfinților și a Sfintelor lor Icoane.

[30] A se vedea: http://ro.orthodoxwiki.org/Sinodul_VII_Ecumenic.

scăzut [din credința și viața ortodoxă], ci mai tare le-au întărit și au dat anatemei pe toți stricătorii icoanelor, alături de ceilalți eretici.

Pentru aceea, închinarea la Sfintele Icoane ale Domnului nostru Iisus Hristos sau la cele ale Prea Curatei Fecioare Maria, Maica lui Hristos, și la toate cele ale Sfinților și slujnicilor lui Dumnezeu, pentru totdeauna, din neam în neam se cade creștinilor să le țină și să le aibă, pentru ca să urmeze acelor Sfinți și credincioși de mai înainte, care au cercat/experiat toate lucrurile Bisericii, pentru ca să nu fie vreuna cumva împotriva legii, ci toate să fie spre cinstea și slava lui Dumnezeu și de ajutor spre mântuire rodului/neamului creștinesc.

Căci cum se cade să înțelegem chemarea Sfinților în ajutor, pentru ca să vorbească pentru noi? Fiindcă chemarea Sfinților o facem, pentru ca să vorbească pentru noi către Domnul Dumnezeu. Însă nu îi chemăm ca pe niște *dumnezei*, ci ca pe niște *slugi* și *prieteni* ai lui Dumnezeu, înaintea Căruia vorbesc și pe Care Îl preaslăvesc.

Și nu le cerem ca să ne ajute cu *puterea lor*, ci vorba și rugăciunea lor le cerem, pentru ca să ne dea nouă darul lui Dumnezeu.

Așa și pe Sfinții de aici, care încă sunt vii în această lume, se cade să-i chemăm și să ne smerim [în fața lor], pentru ca să se roage lui Dumnezeu pentru noi.

Căci la fel a făcut și Apostolul Pavel, care spune: „Vă rog pe voi, frați cu Domnul nostru Iisus Hristos și cu iubirea Duhului Sfânt, să mă ajutați cu rugăciunea pentru mine către Dumnezeu [Rom. 15, 30].

Și într-alt loc le spune corintenilor: „Spre Dânsul nădăjduim că încă ne va mai izbăvi, ajutându-ne și voi cu rugăciunea pentru noi” [II Cor. 1, 10-11].

Dar și el însuși se ruga pentru ei lui Dumnezeu, după cum mărturisește: „Pentru voi, pentru toți, cu bucurie fac rugăciune” [Filip. 1, 4].

Iar din aceasta reiese două lucruri: *unul*, că Sfinții, în această lume, până cât au fost vii, i-au rugat pe alții să vorbească pentru dânșii către Dumnezeu; *al doilea*: că suntem datori, unul pentru altul, de a ne ruga lui Dumnezeu.

Căci pentru aceasta stă scris: „Deci Petru era străjuit în temniță, iar rugăciuni se făceau în sobor cu dinadinsul, pentru dânsul, către Dumnezeu” [F. Ap. 12, 5].

Așadar, după cum ne-a învățat și Sfântul Apostol Pavel, dacă rugăciunea Sfinților este folositoare în această lume, cum

să nu fie cu atât mai mult folositoare, dacă Sfinții se roagă pentru noi din ceruri?

Căci aici, pe pământ, cât sunt încă vii, nu știm ce sfârșit vor avea Sfinții. Căci sunt în harul lui Dumnezeu, dar încă în păcatele lumii de aici și încă nu sunt *aleși*.

Căci dacă atâta timp cât sunt pe pământ [rugăciunea lor] merge în ceruri și astfel e de folos rugăciunea lor, cu atât mai mult e de folos rugăciunea Sfinților din ceruri.

Căci dacă nu vom ști noi, aici, pe pământ, de Îngeri și de sufletele Sfinților, și de ajutorul și de slujba pe care o fac slujindu-ne pe noi sau dacă aceia nu ar ști de noi și nu ne-ar sluji nicidecum, nu am avea niciun folos din prietenia cu ei, pentru că persoanele lor ar fi ca și când nu ar exista.

Și acest lucru, să dea Dumnezeu, să nu îl spună nimeni [dintre noi]. Pentru că cei care spun asta sunt din ceata lui Epicur și din cea a saducheilor și din erezia calvină.

Căci aceia spun, în mod viclean, că nu trebuie să știm nimic despre Sfinți și despre morți, pentru că nici aceștia nu știu nimic despre noi.

Însă să nu dea Dumnezeu ca să ne despărțim de Sfinții noștri și de Îngeri, după cum spune Prorocul David: „Partea mea este în pământul celor vii” [Ps. 141, 5].

Fiindcă *cerul* este *pământul celor vii*, pe când *pământul* este *al celor morți*.

Pentru aceea, noi, cei care murim, avem parte și vecinătate/moștenire în ceruri. Iar dacă nu am avea parte de ajutorul lor și de prietenia cu ei[31], atunci ce am avea în comun cu aceștia?

Iar dacă va spune cineva că Sfinții nu vor să se roage pentru noi și nici nu pot să facă acest lucru, atunci îi nedreptățesc foarte mult.

Căci prin cinstea pe care o au [la Dumnezeu] și prin dragostea pe care o au pentru noi, am ajunge să avem o mai mare dragoste între noi, aici, pe pământ, dacă ne-am ruga unul pentru altul. Căci în ceruri e plină și adevărată cinstea și dragostea lor [reciprocă].

Căci dacă noi putem să ne rugăm pentru frații noștri, ei cum de nu pot să facă același lucru? Și cum de nu au puterea [ca să se roage pentru noi], când trăiesc într-o asemenea cinste și slavă [dumnezeiești]?

Iar dacă va spune cineva, că din cauza Mântuitorului nostru Iisus Hristos nu vor Sfinții să se roage, pentru că numai

[31] De ajutorul și de prietenia Îngerilor și a Sfinților lui Dumnezeu.

El singur este Mântuitorul nostru, Care Se roagă pentru noi către Părintele Său, și pe nimeni dintre slujitorii Săi nu îi lasă să facă acest lucru, căci nimeni nu poate mijloci mila lui Dumnezeu și darurile cerești de la Părintele Său în afară de El, atunci aceste lucruri le spun oameni care nu înțeleg diferența dintre *mijlocirea lui Hristos* și *rugăciunea Sfinților*.

Fiindcă Domnul este Mijlocitorul nostru pentru *mântuirea* și *răscumpărarea* noastră, pe când Sfinții sunt numai corugători cu noi.

Și atunci, cum strâmbăm noi mijlocirea lui Hristos, dacă ne rugăm către El, împreună cu Sfinții Săi?

Căci atunci când eu mă rog pentru tine atâta timp cât sunt viu, aici, pe pământ, nu fac nicio strâmbătate mijlocirii lui Hristos. Iar dacă auzim că Sfinții, în ceruri, se roagă pentru noi, atunci întrebăm: Dar pentru ce?

Însă Sfinții sunt mai mari și mai vestiți decât noi. Iar cine se pleacă și se smerește lor, ca să îi roage să se roage pentru el, atunci mai mare cinste și mai mare slavă Îi aduce lui Hristos, căci atunci se smeresc Sfinții lui Dumnezeu împreună cu noi și cer de la Dânsul, în cer, tot binele pentru noi.

Iar dacă unii vor întreba: dar noi ce slujbă le facem Sfinților, dacă se vor ruga împreună cu noi?, acelora le răspundem: noi aici, pe pământ, ca niște frați mai mici [ai lor], niciun lucru mare nu putem să facem pentru dânșii.

Numai atât putem să facem: pe Îngeri să îi chemăm la slujba lui Dumnezeu, rugându-i ca să-L laude pe Dumnezeu împreună cu noi și mai vârtos/cu și mai multă tărie să ne ridicăm din păcate prin pocăință.

Căci acesta e lucrul pentru care ei se bucură și se veselesc [Lc. 15, 10] și aceasta, [pocăința noastră], e ca și cum le-am face lor o mare slujbă/un mare serviciu.

Și la fel și Sfinților lui Dumnezeu, care împărățesc împreună cu Hristos, atunci când le slujim și când slava lor și faptele lor cele bune le cinstim și facem sărbătorile lor, atunci prăznuim cinstea pe care I-o aducem lui Dumnezeu și urmăm învățăturilor lor.

Prin acestea toate le slujim și cu dânșii pe Domnul Dumnezeu Îl lăudăm și prin dânșii mai mare slavă Îi aducem lui Dumnezeu.

Căci este ca atunci, când s-ar vorovi/vorbi doi frați și și-ar spune: „Eu voi fi acasă, la plug, și voi ara, iar tu du-te la curtea împărătească de slujește. Ce vei agonisi tu cu cu slujba și eu cu plugul vom împărți întocmai/la fel amândoi”.

Așa și noi aceeași voroavă/înțelegere o avem cu Sfinții: ei au lucrat mai mult decât noi la Marele Împărat, pe când noi am lucrat la plug. Însă ne împărtășim cu toții de aceleași lucruri.

După cum spune și Prorocul David: „Părtaș sunt eu, Doamne, cu toți cei care se tem de Tine și fac poruncile Tale" [Ps. 118, 63].

De va întreba iarăși cineva: în ce chip/fel știu Sfinții de noi și de rugăciunea noastră, când ei nu sunt pretutindeni, ci când într-un loc, când într-altul, pe când numai Dumnezeu este *pretutindeni* și *le cuprinde pe toate*?

– Săvai/chiar dacă Sfinții nu ar ști de noi și de rugăciunea noastră, prin darul lui Dumnezeu însă, care le este dat din destul, și după cum le deschide Dumnezeu [mintea], pe toate le știu întru [harul] Duhului Sfânt.

Căci, dacă Sfinții au cunoscut inimile și cugetele oamenilor pe când trăiau în lume, cu atât mai vârtos le arată Dumnezeu acum, când sunt în slava cea desăvârșită [a lui Dumnezeu]. Pentru că ei știu și văd [nevoile și rugăciunile oamenilor] prin arătarea/descoperirea lui Dumnezeu.

A știut Prorocul Ahia cugetul împăratului Roboam și al împărătesei lui [III Regi, 11, 29-39; 14-15; II Paral. 10, 14-15].

A văzut Elisei cugetul împăratului Asiriei și cugetul slugii sale, al lui Ghiezi [IV Regi, 5, 27].

A știut Samuil cugetul lui Saul [I Paral. 10, 13] și Sfântul Petru a văzut inima lui Anania și a Safirei [F. Ap. 5, 2-10].

Și acum însă, cum să nu știe mai bine acolo, în ceruri, unde sunt uricași/moștenitori și părtași/în comuniune cu Dumnezeu?

De aceea, când Sfinții merg și caută spre fața lui Dumnezeu, atunci văd toate isprăvile/faptele noastre. Și atunci, Dumnezeu le deschide inimile noastre și le arată în acest fel ceea ce nimeni nu poate spune.

Pentru aceea, Sfinții, după ducerea lor din lume, „sunt ca Îngerii" [Mt. 22, 30], după cum ne spune Domnul Hristos la Matei.

Căci de-au știut în lume inimile și cugetele omenești și multe ciudese/minuni și isprăvi/fapte mari au isprăvit/făcut, cum să nu știe însă acum de noi și să nu se roage pentru cei care li se pleacă lor și îi cheamă pe ei [în ajutor]?

Căci dacă cer de la Dumnezeu răscumpărare pentru cei răi, după cum se spune în *Apocalipsa* lui Ioan Teologul, unde stă scris: „Am văzut sub altar sufletele celor uciși pentru cuvântul lui Dumnezeu și pentru mărturia ce-au avut, care

strigau cu glas mare și grăiau: Pânâ când Stăpâne Sfinte și adevărate, nu judeci și nici nu răscumperi sângele nostru de la cei care locuiesc în lume?”[Apoc. 6, 9-10], cum dar să nu se roage și mai mult, pentru frații lor care îi cinstesc și li se smeresc?

Căci tot în Apocalipsa scrie: „Atunci cei 24 de Bătrâni, care ședeau înaintea lui Dumnezeu pe scaunele lor, căzură pe fețe lor și I se închinară lui Dumnezeu, grăind: Mulțumim Ție, Doamne, Dumnezeule, Atotțiitorule, că dai plată slugilor Tale, Prorocilor și Sfinților și acelora care se tem de numele Tău, și micilor și marilor” [Apoc. 11, 16-18].

Iar cei care au defăimat slava și puterea Sfinților, cu mare certare [au fost loviți]. Căci aceștia, de demult, încă din zilele Apostolilor, de o mie și mai bine de ani, au primit învățătură și îndreptare de la Apostoli și au știut Sfânta Scriptura și tainele pe care Duhul Sfânt le-a arătat lor pentru viața lor curată și plină de fapte bune, și care toată viața lor în școala de lucruri buni și sfinte au petrecut, cu post și cu nevoință, ziua și noaptea rugându-se prin mănăstiri și prin pustii, cu omorârea trupului, prin înțelepciune și la tainele lui Dumnezeu au ajuns și ca dintr-un izvor din darul/harul Duhului Sfânt s-au adăpat și au scos învățătura lor ca niște mărgăritare și ca niște pietre scumpe, de s-a răspândit în lume până astăzi,

Căci în Sinoade a toată lumea s-a aprofundat și s-a întărit [dreapta învățătură]. Și așa stăm neclintiți și petrecem până astăzi, în mod nesmintit, în Sfânta, sobornicească și apostolească Biserică.

Iar aceștia[32], care de ieri sau alaltăieri sunt, și care trăiesc cum vor, adică după voia lor, în odihnă/în nelucrare [multă] și în păcate, îndrăznesc să spună că *Sfinții i-au smintit pe oameni* însă ei *nu vor să-i sminteasca pe oameni*.

Fiincă ei se declară *mai buni* decât Sfinții, pentru că nădăjduiesc numai în mintea lor, iar mândria și trufia lor i-a rătăcit și i-a îndepărtat de la adevăr. Căci au inventat *o lege nouă*, care este potrivnică lui Hristos și Sfinților Apostoli.

Iar despre acest lucru Sfântul Apostol Petru spune în a doua sa poslanie/epistolă, atunci când mărturisește și zice:

„Cum și iubitul nostru frate, Pavel, după înțelepciunea care i s-a dat lui v-a scris vouă, cum și în toate epistolele sale grăiește despre aceasta, în care sunt unele nu prea lesne/ușor de înțeles, pe care cei neînvățați și neîntăriți le strâmbă, ca și pe alte Scripturi, spre a lor pieire” [II Petr. 3, 15-16].

[32] Ereticii luterani și calvini.

După cum citim și în acest *Catehism*. Și de care ne mirăm pentru faptul că nu are nici început și nici sfârșit, ci [autorii lui] au umblat împiedicându-se [de colo-colo] și s-au agățat de toate Scripturile și nicio problemă nu au dus-o până la capăt, de parcă ar fi fost niște *oameni beți* sau *mahmuri*.

Căci cei care sunt *mahmuri*, atunci când vor să stea în picioare, cad și se vatămă trupește.

Așa sunt și aceștia: unde au aflat în Sfânta Scriptură un cuvânt pe placul lor [pe acela l-au folosit], chiar dacă mai sus sau mai jos de acel cuvânt [erau adevăruri care lămureau contextul].

Ci când era vorba de adevăr, pe acela nu l-au pomenit, ci îndată l-au lăsat și au fugit spre un altul, și iarăși spre un altul, aidoma unui om rătăcit, care tot umblă și caută și nu ajunge la calea pe care o dorește.

Ca spre exemplu în capitolul al 38-lea din acest *Catehism*, unde, atunci când au dorit să defaime faptele cele bune, s-au întrebat următoarele: *Pentru ce nu pot fi faptele noastre spre îndreptare în fața lui Dumnezeu?*

Și dă următorul răspuns: *Pentru aceea, că pe faptele noastre care sunt mai bune în această lume, El le ia în deșert*.

Iar pentru a-și întări minciuna aduce cuvântul Prorocului Isaia, care spune: „Ca o cârpă necurată este toată dreptatea noastră” [Is. 64, 5].

Însă un alt cuvânt, mai de sus sau mai de jos, pentru ca să dovedească despre care *dreptate* vorbește Prorocul, nu mai pomenește, ci îndată lasă acest loc și se leagă de altul[33].

Însă dacă citești capitolul al 64-lea de la început și până la sfârșit, atunci vei înțelege despre care *dreptate* vorbește Prorocul.

Căci deasupra acestui loc citat, Prorocul spune: „Din veci n-am auzit și nici ochii noștri n-au văzut alt Dumnezeu în afară de Tine și de lucrurile Tale, pe care le faci acelora care rabdă pentru Tine, căci Îi întâmpini cu milă pe cei ce fac dreptate” [Is. 64, 3-4].

Și înțelegem de aici că Prorocul îi laudă pe cei care fac dreptate. Pentru că spune că Dumnezeu pe aceia îi miluiește: pe cei care fac dreptate.

Iar dreptatea, despre care spune că este ca *o cârpă necurată*, pe aceea o discută mai jos, când spune: „Iată, Tu,

[33] *Citarea decontextualizată* a Scripturii este o caracteristică a teologiei și a apologeticii eterodoxe, pentru că nu se dorește *o căutare a adevărului*, ci o deformare a lui și o rupere de Tradiția integrală a Bisericii.

Doamne, Te-ai mâniat și noi am greșit. Pentru aceea ne-am înșelat și suntem necurați noi toți, căci ca o cârpă necurată [este] toată dreptatea noastră”[Is. 64, 4-5].

Căci mai sus s-a spus: „n-au văzut ochii noștri alt Dumnezeu, Care să facă bine celor care rabdă și să întâmpine cu milă pe cei care fac dreptate, numai pe Tine, Doamne” , apoi: „noi am greșit” „și ne-am înșelat” și dreptatea noastră am spurcat-o, încât este „ca o cârpă necurată”.

Iar mai jos, se spune: „Căzut-am ca frunza pentru fărădelegile noastre și ca un vânt ne-a cuprins și n-are cine chema numele Tău” [Is. 64, 5-6].

Și de aici vedem că dreptatea pe care o aveau evreii de la Dumnezeu ei o stricaseră și o spurcaseră, fapt care L-a mâniat pe Dumnezeu. Și de aceea au fost luați robi și Ierusalimul a fost pustiit.

Iar despre asta se spune mai jos, în același capitol/glavă. Iar aici, ca și când ar plânge și s-ar tângui pentru pustiirea Ierusalimului, așa grăiește cu jale:

„Cetatea Ta cea sfântă, Sionul, a fost pustiită și ca un pustiu a ajuns Ierusalimul datorită blestemului. Casa cea sfântă, slava noastră, în care Te-au blagoslovit/binecuvântat părinții noștri, a fost arsă cu foc și toată slava ei a căzut” [Is. 64, 9-10].

Și de aici înțelegem despre care *dreptate* vorbește Prorocul. De aceea, și mai sus, spune: „Pentru păcatele voastre și-a întors fața Sa de către voi, pentru ca să nu vă miluiască.

Căci mâinile voastre sunt spurcate de sânge, gurile voastre grăiesc fărădelege, limba voastră se învață cu nedreptatea și nimeni nu grăiește drept.

Nu este nici judecată, nici adevăr. Pentru că au nădăjduit spre cele deșarte și grăiesc în deșert” [Is. 59, 2-4].

Fiindcă despre *dreptatea cea strâmbă* și *stricată* vorbește Prorocul. Pentru aceea spune: „dreptatea noastră”. Adică a jidovilor/ a evreilor, pentru că ei o spurcaseră cu nedreptățile lor.

De aceea, poți cunoaște cum este strâmbată Sfânta Scriptură, după cuvântul Sfântului Petru. Și aceasta pentru ca să îi înșele pe cei simpli, cei care se arată *mai credincioși* și *mai luminați* întru tâlcuirea Sfintei Scripturi.

Pentru aceea, tâlcul și propovăduirea Dumnezeieștilor Scripturi ale Sfinților Apostoli și ale Sfinților Învățători, tot creștinul cu minte curată să le creadă și cu gura să le propovăduiască și cu glas mare să le mărturisească.

Și până își dă sufletul trebuie să țină tare și neclintită această credință:

Întâi de toate, să cugete la trei persoane într-o fire/ființă și dumnezeire, cum că acesta este unul Dumnezeu. Și pe El să Îl cunoască și să-L creadă toți, întru El să nădăjduiască și pe El să-L iubească.

După aceea să iubească pe aproapele său. Să aibă credință vie și lucrătoare. Să lucreze fapte bune, pentru ca să moștenească Împărăția Cerurilor.

În al doilea rând să știe, că dacă trăim sau murim ai Domnului suntem, în mâna și în puterea Lui, fapt pentru care suntem datori să-I mulțumim și să facem voia Lui.

În al treilea rând, cum că noi am fost fii ai mâniei până la Botez. Iar dacă ne-am botezat suntem fiii lui Dumnezeu și uricași/moștenitori ai lui Hristos, semenție svântă/seminție sfântă, împărătească, preuțască/preoțească, oameni aleși, următori lucrurilor/faptelor lui Hristos și ale Sfinților Apostoli, întru plinirea poruncilor lui Dumnezeu.

În al patrulea rând, să facem pocăință pentru greșelile noastre și să ne spovedim, după cum ne învață Sfânta Scriptură.

De asemenea să facem acestea și să cerem ajutorul lui Dumnezeu, pentru ca să facem îndeajuns de mult pentru păcatele noastre, după învățătura părinților și a duhovnicilor noștri.

În al cincilea rând, trebuie să știe tot creștinul, cum că Domnul nostru Iisus Hristos este *mijlocitor* între noi și Dumnezeu, încât ne împacă cu Dumnezeu, cu Părintele Său, pentru cinstit sângele Lui, cu care ne-a răscumpărat din blestemul Legii Vechi și al strămoșilor, al lui Adam și al Evei, la Care cu credință și cu nădejde și cu dragoste să venim și către aproapele nostru, plinind voia lui Dumnezeu și omorându-ne [patimile] trupului.

Căci se cade ca fiecare să se apropie către Mântuitorul nostru Hristos, Care S-a chinuit pentru noi și Care ne-a lăsat chip/model ca să urmăm urmelor Lui, după cum spune Sfântul Petru.

În al șaselea rând, așadar, să știe că în *Ivodul*/*Crezul* nostru, în a noua sa parte mărturisim și credem: *întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică*, adică în Cel care este Capul ei, în Domnul nostru Iisus Hristos, de care Cap sunt împreunate mădularele, cele curate, sfinte, vii și sănătoase, care se cheamă și sunt Trupul Lui, Biserica, pe care o luăm întru

ajutorul nostru, adică rugăciunea Prea Curatei Lui Maici și a tuturor Sfinților.

Căci către El și pentru spăseniia/ mântuirea lumii junghiem Mielul/Agnețul [Sfintei Liturghii], pe Domnul nostru Iisus Hristos, pentru ca să mijlocească pentru Beseareca/ Biserică către Dumnezeu, Părintele Său, pentru ca să fie mijlocitor între Dumnezeu și oameni.

În al șaptelea rând, mărturisim și credem cum că Dumnezeu, nu pentru slujba cuiva sau pentru vreun lucru bun făcut de către firea oemnească sau de către altcineva, ci numai pentru marea și nemăsurata Sa milă, ne-a izbăvit de păcatele de mai înainte ale strămoșilor și de blestemul Legii Vechi și de muncile Iadului și ne-a gătit/pregătit de mai înainte faptele cele bune, pentru ca să umblăm întru ele, adică să viețuim prin ele, fără de care nu ne mântuim doar cu simpla credință [în El].

În al optulea rând, ne închinăm Sfintei Cruci, pe care Domnul nostru Iisus Hristos și-a vărsat cinstit sângele Său. Căci dacă a fost atât de vestit așternutul Prorocului Elisei, încât l-a învins pe cel mort [IV Regi 4, 34-35], cu atât mai mult *așternutul lui Hristos*, pe care El a murit, adică *Sfânta Cruce*.

În al nouălea rând, cinstim pe Preasfânta și pe Preacurata Fecioară[34] Maria, Maica Fiului lui Dumnezeu, scrisă/pictată pe icoană, și ne închinăm ei și îi cerem să vorbească către Fiul ei, către Domnul nostru Iisus Hristos, pentru ca ceea ce L-a născut și L-a înfășat și L-a legănat ca pe un om adevărat și care și prin alte slujbe omenești I-a slujit întreaga viață, să-L roage să ne fie Mântuitor către Dumnezeu, Părintele Său, pentru ca să facem destul pentru păcatele noastre, încât să plinească, cu mila Sa, cele pentru noi.

În al zecelea rând, trebuie să scriem/să pictăm pe icoană chipul Domnului nostru, al lui Iisus Hristos, și ciudeasele/minunile pe care le-a făcut, și la fel și tuturor Sfinților Lui. Și aceasta, pentru ca, în primul rând, să căutăm spre chipul lor și spre ele să ne înălțăm mintea, și să ne aducem aminte de viața și de faptele lor. În al doilea rând, pentru ca să cinstim obrazul/fața Domnului nostru, a lui Iisus Hristos, cel scris/pictat pe icoană.

Căci dacă oamenii pictează chipurile crailor și ale părinților și pe cele ale prietenilor lor, cu atât mai mult trebuie să pictăm pe cea a Izbăvitorului și a Făcătorului nostru de bine

[34] Pasajul final al cărții e după „copia manuscrisă a lui Grăjdean”, conform n. 1, p. 230 a sursei citate pe care am folosit-o pentru ediția de față.

și a Răscumpărătorului nostru, și, la fel, pe cele ale tuturor Sfinților Lui.

Iar prin aceasta nu călcăm în niciun fel porunca a doua [a Decalogului], căci nu scriem/nu pictăm pe icoană chipul dumnezeirii, ci chipul umanității Sale.

Iar dacă noi smintim pe cineva, atunci smintesc și cei care pictează chipurile oamenilor. Iar ei le pictează, dar nu li se închină. Pentru că cei pictați sunt oameni simpli, pământești și păcătoși.

Însă noi ne închinăm [Sfinților iconizați], pentru că cei pictați pe ele sunt oameni cerești și dumnezeiești.

Căci noi ținem ceea ce dintâi a fost legiut și ceea ce a tocmit/a stabilit Biserica cea adevărată, care este a Soboarelor/ a Sinoadelor și a Apostolilor.

Și noi pe urmele acestora umblăm și slujim după pravila/legea bisericească pe care ne-au tocmit-o Părinții, Păstorii noștri sufletești, care s-au adunat în 7 Sinoade [ecumenice].

Pe acelea [ale Sinoadelor ecumenice] le ținem și le ferim/ le apărăm și suntem atenți la cei care scad și adaugă din câte au fost tocmite și legate de cele 7 Sfinte Sinoade [ecumenice] și pe aceia îi îndepărtăm din Biserica lui Hristos și îi proclețim/îi excomunicăm pentru ca să fie anatema, ca niște eretici [ce sunt].

Pe acestea toate câte sunt scrise mai sus, se cade ca tot creștinul să le țină și să le păzească cu mare socotință/înțelegere și cu mare nevoință, dacă dorește să fie ocinătoriu/moștenitor al Împărăției Cerurilor.

Și fie ca pe aceasta noi toți să o dobândim, pentru mila Domnului nostru Iisus Hristos, a Căruia este puterea și stăpânirea și toată cinstea și închinăciunea, împreună cu Părintele Său și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și întru netrecuții veci de veci. Amin!

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș